Leto III., štev. 149 | V Ljubljani, nedelja dne 25. junija 1922 | Poštnina plačana. | Današnja številka 1 Din - 1 K

Izhaja ob 4 zjutraj.
Stane mesečno 7·50 Din
za inozemstvo 18·— „

Oglasi po tarifu.

Uredništvo:
Miklošičeva cesta št. 16/I.
Telefon št. 72.

JUTRO

Dnevnik za gospodarstvo, prosveto in politiko.

Upravništvo:
Ljubljana, Prešernova ul. št. 54. Telef. št. 36.

Podružnice:
Maribor, Barvarska ulica št. 1. Tel. št. 12.
Celje, Aleksandr. cesta.

Račun pri poštn. čekov. zavodu štev. 11.842.

Današnja številka «Jutra» obsega osem strani in stane 1 Din.

Ljubljana, 24. junija.

Od prevrata sem živi naše državno gospodarstvo od samih dvanajstin. Bila je to doba gospodarskega provizorija, v katerem smo tavali sem in tja. Fiksirani niso bili niti državni izdatki, niti dohodki. Gospodarstvo samo se je razvijalo pod pritiskom težkih povojnih razmer, ko se je naša nova država, obremenjena z vsemi težkočami najnežnejše mladosti, z nevpogljivo energijo rinila iz razvalin kot krepak organizem, poln notranje moči in svežosti.

Po tolikih mukah in težavah je začela sedaj narodna skupščina vendarle pretresati prvi redni proračun, ki naj tvori najjačji temelj naše notranjepolitične konsolidacije, obenem pa tudi najzanesljivejši oslon za kredit v zunanji politiki. Pri rednem budžetu se vse suče okoli ravnotežja med izdatki in dohodki. To najti in to ustvariti v današnjih razmerah, je nenavadno velika državniška naloga.

V današnji seji narodne skupščine je na početku proračunske debate podal svoj ekspozé finančni minister dr. Kumanudi. Najjačji utis, ki ga dobimo od njega, je trdna volja, za vsako ceno spraviti državno gospodarstvo v ravnotežje in s tem v red. Od leta 1919. naprej se je pripravljal predloženi proračun. Popravljalo se ga je neštetokrat v posameznih ministrstvih, v finančnem odboru. Izdatke se je končno od prvotnih 9 milijard reduciralo na manj kot 6 milijard, na drugi strani pa zvišalo dohodke tako, da je bilo ravnotežje vzpostavljeno. A zopet in zopet prihajajo nepredvideni izdatki, ki motijo nedvoumno konstatacijo doseženega uspeha.

Danes je finančni minister zopet napovedal nove izdatke za kasacijsko in državno sodišče, za upravna sodišča, za doklade sodnikom ter obleko železničarjem, kar zopet nanovo obremenjuje budžet za 152 milijonov Din.

Prežet velikega optimizma in samozavestno je končal finančni minister svoj ekspozé s konstatacijo, da se država že seden mesecev ni več zadolžila pri «Narodni banki», ter z napovedjo, da ni več dolgo, ko bomo imeli aktiven proračun. Viharno ploskanje je sledilo njegovemu naznanilu. Temu odobravanju se pridružuje vsa javnost, v trdni nadi, da se bo napoved finančnega ministra skoraj uresničila.

Za našo pokrajino najdemo v ekspozéju finančnega ministra dve zanimivi konstataciji. Prva se tiče plačevanja neposrednih davkov. Dr. Kumanudi je navajal številke, iz katerih sledi, da so Srbija, Hrvatska, Dalmacija in Vojvodina plačale več neposrednih davkov, kakor jih je bilo za te pokrajine proračunjenih, dočim so Slovenija, Bosna in Hercegovina plačale manj neposrednih davkov, kakor bi jih morale plačati v proračunu. Vsekako jako zanimiva konstatacija, ki so jo zlasti slovenski klerikalni poslanci strme poslušali.

Zelo obremenilna za Zagreb in za Ljubljano je bila izjava ministra Kumanudija v onem delu ekspozéja, v katerem je naglašal, da povzročata padanje dinarja umetnim potom Zagreb in Ljubljana, za kar da ima on dokaze v rokah.

—o—

Službena pragmatika

Beograd, 24. junija. (Izv.) Pri ministru za ustavotvorno skupščino, pri finančnem, pravosodnem in ministru za pošto in brzojav je bila danes sprejeta deputacija devetorice članov odbora glavne zveze državnih uradnikov in uslužbencev, ki so ministrom predložili svoje zahteve, da se v najkrajšem času sprejme zakon o državnih uslužbencih. Ministri, ki so člani ministrskega odbora za pretres tega zakona, so izjavili, da se bo službena pragmatika pretresala v treh ali štirih sejah tega odbora in da se bo zakon takoj potem predložil skupščini. Vsi ministri stoje na stališču, da spada ta zakon med najvažnejše. Splošni vtis, ki so ga dobili člani glavnega saveza v razgovoru z ministri, je bil jako dober. Sedaj se lahko reče, da je tudi to važno vprašanje pred definitivno rešitvijo.

POSLANIK DR. VOŠNJAK V BEOGRADU.

Beograd, 24. junija. (Izv.) Danes je dospel semkaj naš zastopnik v Pragi dr. Vošnjak, ki je bil sprejet pri ministrskem predsedniku Pašiću.

Naše državne finance

EKSPOZE FINANČNEGA MINISTRA V SKUPŠČINI. — KAKO JE BIL REDUCIRAN PRORAČUN. — DAVČNA IN CARINSKA POLITIKA. — RUŠENJE VALUTE.

Beograd, 24. junija. (Izv.) Današnja seja skupščine je bila otvorjena ob 9.30. Po prečitanju zapisnika zadnje seje je predsednik naznanil, da je kralj sankcijoniral sledeče zakone: o trgovinski pogodbi z Nemčijo, o zaščiti revnih in oslabelih, o zaščiti dece, o zaščiti in zavarovanju delavstva. Skupščini je bil predložen zakon o dvanajstini za julij in zakon o zunanjem posojilu v znesku 100 milijonov dolarjev.

Nato je vojni minister general **Vasić** odgovarjal na interpelacijo posl. **Deržića** glede batinanja seljakov v bjelovarski županiji s strani pograničnih straž in izjavil, da kljub trikratni urgenci še ni dobil podatke, ker so straže zelo na široko razmeščene. Posl. Deržić se ne zadovoljava z odgovorom in naglaša, da bo vložil interpelacijo.

Sledil je ekspoze finančnega ministra dr. **Kumanudija** o proračunu za l. 1922. Poslanci so obstopili ministra in pazljivo sledili njegovim izvajanjem.

Dr. Kumanudi je podal najprej sliko razvoja budžeta od l. 1919. dalje do letošnjega proračuna, ki je izkazoval v prvotni obliki 9 milijard izdatkov. Postopoma pa so bili izdatki skrčeni končno na 6.275,577.804 Din in je znašal primanjkljaj še vedno približno eno milijardo. Finančni odbor se je obširno bavil s proračunom in ugotovil, da mora imeti budžet pri izdatkih 6.690,636.234 Din suficit 3 milijonov. Tekom razprav je ministrstvo saobračaja zahtevalo povišanje budžeta od 831.817.742 Din na 1.206.613.000 Din in je našlo za ta povišek kritje v povišanju železniških tarifov za 50 odstotkov. Istotako so zahtevala tudi druga ministrstva nove kredite, ki so znašali 631,841.000 Din. Pri tem pa niso vračunjene doklade za uradnike v novem ozemlju, ki znašajo 360 in za železničarje 90 milijonov.

Finančnemu odseku se je končno posrečilo, da je vse nove zahteve omejil in zmanjšal budžet na 5.690,663.243 dinarjev. Zmanjšanje je bilo doseženo z raznimi ukrepi.. Finančni odbor je najprej določil, da se morajo draginjske doklade gibati v višini 1.800—1.900 in ne, kakor prej, v višini 2.000—2.400 milijonov. Ta razlika izvira od tega, ker se je v novih pokrajinah iz kreditov, ki so bili namenjeni za draginjske doklade, izplačevalo tudi plače činovništvu.

Finančni odbor je izvedel dalje revizijo doklad s tem, da se v budžetu obstoječa, a že izpraznjena uradniška mesta niso popolnila. Redukcija uradništva samega znaša 9.996 oseb. Vrh tega se je doseglo zmanjšanje izdatkov za 50 milijonov na ta način, da se je žandarmerija prenesla iz vojnega v notranje, finančna straža pa v finančno ministrstvo. Notranje ministrstvo je s tem sicer povišalo svoj budžet za 160 in finančno za 141 milijonov, zato pa vojno ministrstvo zmanjšalo za 350 milijonov, s čemer je nastal pribranek 58 milijonov.

Nato je prešel finančni minister dr. Kumanudi na razpravo o državnih dohodkih in izjavil, da je imel tozadevno že v finančnem odboru obširen ekspoze. Kar se tiče neposrednih davkov, je dr. Kumanudi na podlagi številk dokazal, da so bili od septembra 1921. do 30. aprila 1922. proračunjeni na 140, vplačanih pa je bilo 116 milijonov. Več, kakor je bilo predvideno, so plačale Srbija, Hrvatska in Slavonija, Dalmacija in Vojvodina, manj pa Slovenija in Bosna in Hercegovina. Zatem je razpravljal dr. Kumanudi o raznih sistemih obdavčenja. Ena taka reforma je bil davek na poslovni obrt, čegar plačevanje se je končno uredilo tako, da se naplačila do 360 tisoč dinarjev letnega prometa plačajo paušalno, preko te svote pa na podlagi knjig.

V Srbiji je bila mesto dosedanjih okrožnih blagajn uvedena s posebnim zakonom finančna uprava in se je tako finančna služba centralizirala. Vrh tega se je osnovalo specijalno apelacijsko sodišče, ki rešuje davčne rekurze iz Srbije in Črnegore. Uredili so se tudi razni novi davki: invalidski, na bogataše in na poslovni obrt. Direkcija neposrednih davkov je imela letno rešiti do 10.000 rekurzov. V svrho razbremenitve je zato potrebno posebno sodišče za vso državo.

Dr. Kumanudi je razpravljal nato o carinski politiki in izpremembah, ki so bile izvršene v svrho olajšanja plačevanja in o organizaciji pograničnih čet, ki so neobhodno potrebne, ker tihotapstvo še močno cvete. Splošnega monopolskega zakona nimamo, ampak obstoja samo za duhan. Komisija je sicer že izdelala načrt za jedinstveni monopolski zakon, a tega je treba še izmeniti soglasno z državnim in upravnim svetom. Monopol za sol ni uveden za celo državo in so veljavne samo takse. Nekaj časa je bil prepovedan uvoz v Srbijo, toda inozemska sol je konkurirala z našim monopolom, veled česar je bila od 1. julija 1921. uvedena prepoved za vso državo. Država je skušala dobavljati sol iz Tuzle, vendar pa se je to vsled instalacijskih in prometnih težkoč izkazalo kot nemogoče. Produkcija vžigalic je premajhna in je potreben uvoz. Vendar pa si je monopolska uprava zagotovila soudeležbo pri tvornicah za vžigalice in je kupila veliko delnic «Drave» v Osjeku.

Po razpravi o dohodkih iz državnih posestev v Belju in Topolovici pri Sisku je prešel minister Kumanudi na valutno vprašanje. Naglašal je, da povzročata padanje dinarja umetnim potom Zagreb in Ljubljana, za kar da ima dokaze. (?) Razložil je sklep ministrskega sveta z dne 25. februarja glede zakona o prometu z devizami in valutami in izpremembah, ki so bile uvedene v svrho olajšanja trgovine z devizami in valutami. Narodna banka je v to svrho ustanovila svoje podružnice v Sarajevu, Splitu, Novem Sadu, Osjeku, Visu, Varaždinu in Bitolju. Da se odpravijo razlike med tečaji beograjske in zagrebške borze, je odrejeno, da bosta morali obe banki poslovati istočasno, zagrebška je namreč dosedaj izkoriščala končne beograjske tečaje. V Zagrebu in Ljubljani notira dinar še vedno kot jugoslovenska krona, čeprav je ves budžet sestavljen v dinarjih. Kurz dinarja bo treba popraviti tudi s tem, da se nakupi naš denar, ki ga je okoli 600 milijonov v inozemstvu.

Glede stomilijonskega posojila je dr. Kumanudi naglašal, da se bo porabilo samo v produkcijske svrhe, ne pa za pokritje državnega deficita. Nato je razpravljal o 7 odst. notranjem posojilu in 6 odst. kronsko-dinarskih bonih, ki jih je 13,560.000 v dinarjih, en milijon pa v kronah. Dinarski se ne bodo prolongirali, ampak likvidirali do konca septembra, kronski boni pa se bodo podaljšali. Sedemodstotnega investicijskega posojila je podpisalo prebivalstvo 337.208.160 Din, bančni sindikat pa 162,797.900 Din. Posojilo se porabi samo za železnice in ceste. Dosedaj je porabljeno 297.366.602 D. Dne 15. marca poteče rok za izplačilo bonov.

Kar se tiče konsolidacije izplačil zavezniških dolgov, pripominja dr. Kumanudi, da naša država tozadevno še ni pričela pogajanj. Tudi še ni prejela od francoske in angleške vlade računov za dobavljeni materijal in natura. Obračun z Avstro-Ogrsko banko je končan in so bili žigosani bankovci stavljeni na razpolago reparacijski komisiji. Končno je minister naglašal, da bodo potrebne še nekatere izpremembe. Treba je med drugim 100 milijonov za zakone o kasacijskih sodiščih, o državnem svetu, upravnih sodiščih in glavni kontroli, 40 milijonov za obleko železničarjem in 12 milijonov za izplačilo doklad sodnikom.

Minister je končal svoj ekspoze z besedami: Finančni položaj države se vidno zboljšuje in približuje proračun ravnovesju. Država se že 7 mesecev ni nič zadolžila pri Narodni banki. Ni več dolgo, ko bomo imeli aktiven proračun. (Viharno ploskanje).

Seja je bila zaključena ob 12 in en četrt in sklicana prihodnja za pondeljek dopoldne.

MINISTRA MARINKOVIĆ IN PRIBIČEVIĆ NA BLEDU.

Beograd, 24. junija. (Izv.) Kakor doznava Vaš dopisnik, odide jutri prosvetni minister Svetozar Pribičević na Bled, kjer bo ostal nekoliko dni pri kralju in kraljici. Skupno ž njim bo potoval tudi notranji minister dr. Voja Marinković, ki se hoče na Bledu odpočiti in bo ostal, ako bo njegova demisija sprejeta, na Bledu dalje časa.

POVIŠANJE KILOMETRAŽE ŽELEZNIČARJEM.

Beograd, 24. junija. (Izv.) Finančni odbor je sprejel danes uredbo o povečanju kilometraže za strojno in vozno osobje na železnici ter o osebnih draginjskih dokladah za delavce prometnih ustanov: posameznim kategorijam se poviša kilometraža od 120 do 150 odstotkov. Za te doklade bo treba na leto 12 milijonov dinarjev.

Nemški zunanji minister dr. Rathenau umorjen

MORILCI SO POBEGNILI. — MAŠČEVANJE MONARHISTOV. — BURNI PRIZORI V PARLAMENTU.

Berlin, 24. junija. (Izv.) **Ko se je danes dopoldne ob 9. nemški minister za zunanje zadeve dr. Walter Rathenau peljal v avtomobilu iz svoje vile v palačo zunanjega ministrstva, se mu je postavil nasproti drug avto, ki je zadel ob ministrovega in ga prisilil, da je obstal. V tem avtomobilu so sedeli trije elegantno oblečeni moški. V zmedi, ki je nastala v tem hipu, je oddal eden izmed njih iz vojaške repetirne pištole naglo zaporedoma šest strelov. Rathenau se je zgrudil mrtev na svoj sedež. Zadet je bil v vrat, glavo in prsa. Prenesli so ga v bolnico, a zdravniki so mogli samo konstatirati smrt.**

V paniki se je morilcem posrečilo, da so v svojem avtomobilu pobegnili in brez sledu izginili. Ker pa so zdravniki ugotovili, da so bile krogle izstreljene iz avtomatske brzostrelne pištole, se domneva, da so atentat izvršili bivši oficirji, ki so bili oboroženi s takšnim orožjem.

V mestu vlada velikansko razburjenje. Misli se, da je učinjen atentat pod utisom huskajočega Helfferichovega govora v Reichstagu. V tem govoru je nacionalistični prvak Helfferich očital Rathenau-u, da je upropastil Nemčijo.

Za atentat so takoj doznali v zgradbi parlamenta. Kakor po celem mestu, tako je tudi takoj zavladalo največje razburjenje. Delo se je takoj ustavilo v vseh sekcijah parlamenta. V finančnem odboru prisotnega Helffericha so drugi poslanci napadli s klicem: «Morilec, morilec!» Poslanci so se zbrali v gručah v kuloarjih. Demokratski in levičarski poslanci so priredili spontano viharne demonstracije proti reakciji in Helfferichu, kateri je pobegnil iz parlamenta. Bivši minister vojne Seitz si je doveli reko opazko proti demonstrantom, ki so nato napadli njega, tako da je moral pobegniti tudi on, ker bi bil sicer tepen. Položaj v Berlinu je zelo napet. Pričakuje se protestna generalna stavka.

Dr. Walter Rathenau je bil ena najmočnejših osebnosti Nemčije po vojni, človek velikega stila. V vojni dobi je štel med Viljemove prijatelje in je baje nanj vplival v pangermanskem duhu. Po prevratu se je približal demokratski stranki ter zastopal politiko lojalnega izpolnjevanja mirovne pogodbe v mejah možnosti, potrebo energične obnove, in sicer gospodarske in moralne. Napisal je dela, ki so vzbudili mnogo zanimanja in bila takoj tudi prevedena na angleščino in francoščino: «Kritik der dreifachen Revolution», «Nach der Flut», «Die neue Gesellschaft», «Was wird werden». Zadnje njegovo delo, «Rathenaus Reden in Genua», izide te dni.

Dne 16. februarja t. l. je imel Rathenau v nemškem parlamentu svoj nastopni govor kot novi minister zunanjih zadev. Najznamenitejše njegovo politično delo pa je wiesbadenski reparacijski sporazum s francoskim ministrom obnove Loucheurjem. (Po tem sporazumu bo Nemčija dobavljala za opustošeno severno Francijo obnovitveni industrijski materijal in natura po dogovorjenem obračunskem postopanju). Radi tega sporazuma so vsenemški nacionalisti pod vodstvom Ludendorffa, Hindenburga, Helfficricha itd. Rathenaua vehementno napadali, v antantinih zemljah pa je minister prišel na glas lojalnega in treznega politika, ki tudi moralno predstavlja novo Nemčijo. Svoječasno je Rathenau bil nemški minister obnove (Wiederaufbau minister), pa je tudi po svoji demisiji izredno mnogo koristil svoji domovini, ki mu je poverila važne misije v London, Pariz in Spa. Zunanje ministrstvo mu je bilo poverjeno s posebnim ozirom na Genovo, kjer je nastopal tako, da mu nikdo ni mogel odreči spoštovanja. Tudi je znatno sodeloval pri rusko-nemški rapalloški pogodbi, ki nosi njegov podpis. Zgoraj poročamo o Helfferichovem napadu na Rathenaua in neposredno sledečem atentatu. Rathenau je bil kot zasebnik ugleden finančnik in solastnik Allgem. Elektrizitäts-gesellschaft ter odločen protivnik Stinnesove gospodarske in politične smeri. Za atentatom so poleg reakcionarno-političnih nagibov skriti tudi nagibi velekapitalistične «težke industrije» ki je bila svoječasno steber vojne stranke Nemčije.

Od napoleonske dobe dalje Nemčija atentatov ni poznala v politiki. Lani je bil ustreljen Erzberger, sedaj Rathenau, skoraj istočasno z angleškim maršalom Wilsonom. Lani naš Drašković. Vsi ti atentati izvirajo iz reakcije in so naperjeni proti mednarodni demokraciji, ki pa se vsled njih ne bo dala odvrniti od dela politične, gospodarske in moralne obnove. Rathenau-u naše spoštovanje v imenu iste ideje, za katero je padel jugoslovanski minister Drašković.

Velika prometna stavka v Avstriji

USTAVLJEN TELEFONSKI IN BRZOJAVNI PROMET. — IZBRUH ŽELEZNIČARSKE STAVKE. — VLADA ODLOČENA NA NAJOSTREJŠI BOJ.

Dunaj, 24. junija. (Izv.) **Pogajanja med železniškimi in poštnobrzojavnimi uslužbenci ter avstrijsko zvezno vlado so se definitivno razbila. Krščanskosocialni kancler Seipel je odklonil zahteve nameščencev vkljub velikanski draginji, ki je zavladala na Dunaju in v Avstriji, ter se je odločil, da v borbi preskusi moč vlade proti moči organizacije in da, če treba, s silo odstrani stavko v tako važnih prometnih ustanovah, kakor so pošta z brzojavom in telefonom ter železnica.**

Danes ob 4. uri popoldne je potekel zadnji rok, na kar se je začela stavka na pošti. Od te ure dalje je prekinjena vsaka telefonska in brzojavna zveza z Dunajem. Za šesto uro popoldne je bil določen začetek železniške stavke, ki je tudi započela. (Današnji brzovlak iz Ljubljane je odšel sicer v Avstrijo, toda samo do Gradca, brzovlak, ki bi moral z Dunaja prispeti v Ljubljano v nedeljo zjutraj, več ne vozi). Kako dolgo bo stavka trajala, je še nemogoče vedeti, vendar izgleda, da je mnogo opasnejša, kakor dosedanje, če se v zadnjem trenutku ne posreči premostiti nasprotja in zopet uvesti redni promet.

Sodniške doklade

Beograd, 24. junija. (Izv.) Finančni odbor je reševal danes o dokladah za sodnike in sodne uradnike in sklenil, da se te doklade zopet nakažejo onim kategorijam, ki so jih dosedaj prejemale. Te izredne doklade po 600 Din mesečno bodo dobili tudi uradniki pravosodnega ministrstva s fakultetno izobrazbo; sodni uradniki s fakultetno izobrazbo, ki še nimajo sodnijskega izpita, bodo dobili polovico te doklade. Ta odločitev finančnega odbora stopi v veljavo s finančnim zakonom o dvanajstini za julij.

POGREB MARŠALA WILSONA.

London, 24. junija. (Izv.) Maršal Wilson bo pokopan jutri v šentpavelski katedrali na državne stroške, in sicer v isti uniformi, ki jo je nosil, ko ga je doletela smrt. Pričakuje se, da bo to eden največjih in najbolj svečanih pogrebov, kar jih je London videl.

POGREB TAKE JONESCA.

Bukarešta, 24. junija. (Izv.) Truplo Take Jonesca se prepelje iz Rima v Bukarešto. Na meji bo svečan sprejem, potem bo truplo 24 ur razstavljeno, na kar se vrši v petek svečan pogreb.

Borza

Zagreb. Borza včeraj ni poslovala. V prostem prometu so notirali: Dunaj 0.43 — 0.435, Berlin 23.50, Praga 148.50 — 148.75, Rim 370.50 - 371.25, Curih 1468.75 — 1475, London 345.50, Pariz 660 — 662.50, Newyork 77.50, dolar 76.50 — 77.

Beograd. *devize:* Berlin 23.50, Budimpešta 8.05, Bukarešt 49.25, Rim 368 — 370, London 340 — 343, Newyork 75.25, Pariz 655, Praga 149, Švica 1435, Dunaj 0.43, Solun 205, *valute:* marke 25, leji 47.25 — 48, dolar 76.25.

Vsled brzojavne in telefonske stavke v Avstriji so izostala danes inozemska borzna poročila.

„Gospodina Franja“ zadnja pot

Ljubljana, 25. junija.

Slovenskega pisatelja - trpina, Franja Maslja - Podlimbarskega, neustrašenega borca za ujedinjenje našega troimenega naroda, ki ga je dohitela leta 1917. v svetovnem viharju tužna smrt v internaciji v Pulkavi na Spodnjem Avstrijskem, je spremil včeraj naš narod na njegovi zadnji poti. Ni mu bilo sicer usojeno, da bi videl svobodno svojo domovino, po kateri je tako hrepenel v tujini, izpolnila se mu je le njegova skromna želja, da počiva v rodni zemlji.

V soboto dopoldne so položili krsto z zemskimi ostanki Gospodina Franja na mrtvaški oder v «Narodnem domu». 14 sveč je svetilo pokojniku zadnjo luč, dva Sokola s sabljami pa sta tvorila častno stražo. Na vzglavju kovinaste krste je ležalo sveže cvetje, ob vznožju velik trnjev venec s slovensko trobojnico, ovito z žalnim trakom in napisom: **«Šentpetrska moška in ženska podružnica CMD — Narodnemu mučeniku Podlimbarskemu.»** V venec je bila vdelana tabla z napisom: **«Gospodin Franjo».** Bil je to zadnji pozdrav tovarišic in tovarišev šentpetrske podružnice, s katerimi je v najtežjih časih neustrašeno deloval za dobrobit naše obrambne šolske družbe. Nad trnjevim vencem je ležal venec **«Jugoslovanski Maribor — Narodnemu pisatelju - mučeniku.»** Ob vznožju mrtvaškega odra je bilo polno šopkov in vencev sorodnikov in ožjih prijateljev pokojnika, izmed katerih naj omenimo sveži venec iz pisateljevega rojstnega kraja z belim trakom in napisom **«Pozdrav Podlimbarskemu iz Krašnje»**, venec Društva slovenskih neposlovcev in šopek prijateljev - internirancev z napisom **«Tovarišu v trpljenju — Gospodinu Franju».**

Občinstvo se je vse dopoldne prihajalo klanjat spominu pokojnika, popoldne pa je kar mrgolelo ljudstva pred Narodnim domom. Ob pol 16. uri so prenesli krsto pred vestibul, nakar je sivolasi starček, monsignor Tomo Zupan ob asistenci župnika Iv. Vrhovnika in dr. Žiberta opravil molitve. Trg pred Narodnim domom je bil nabito poln občinstva in šolske mladine. Med grobno tišino je Zveza pevskih zborov pod osebnim vodstvom ravnatelja konservatorija Mateja Hubada zapela turobno «Vigred».

Razvil se je žalni sprevod, ki ga je otvoril jezdni odsek ljubljanskega Sokola s praporom, za katerim je korakala godba dravske divizije pod vodstvom kapelnika - kapetana dr. Čerina, nato pa oddelek vojaštva, kateremu je sledilo Sokolstvo, na čelu jim zastopstvo saveznega starešinstva. Za Sokoli so sledili nosilci vencev, zastavonoše «Ljubljanskega Zvona» in «Slavca», godba Zveze jugoslovanskih železničarjev, deputacija ljubljanskih srednjih šol in akademiki in pevci Zveze pevskih zborov. Mrtvaški voz z zemskimi ostanki pokojnika je obdajalo častno sokolsko in vojaško spremstvo. Za krsto so sledili pisateljevi sorodniki — brata Janez in Gregor, nečaki in nečakinje in deputacija iz rodne vasi Krašnje. V žalnem sprevodu smo opazili med drugimi pokrajinskega namestnika Ivana Hribarja, divizijonarja generala Dokića z oficirskim zborom, češkoslovaškega generalnega konzula dr. Otokarja Beneša in predsednika Ciril - Metodove družbe vladnega svetnika Andreja Senekovića, načelnike oddelkov pokrajinske uprave in državnih uradov, zastopnike univerze in številnih civilnih korporacij in društev, akad. društvi «Jadran» in «Triglav», Orjunaše, zastopnike dobrovoljcev, deputacijo Orlov itd. Sprevod je zaključil oddelek vojaštva.

Občinstvo je tvorilo na vsej dolgi poti od Narodnega doma po Dunajski cesti, Sodni in Komenskega ulici in Martinovi cesti do železniškega viadukta gost špalir v mnogih tisočih. Po Dunajski cesti so bile nastavljene učenke ljubljanskih osnovnih šol, da pozdravijo in se poslove od narodnega vzor-moža.

Na pokopališču pri Sv. Križu, kjer so položili Gospodina Franja k začasnemu počitku v grobnico rodbine Furlan, so zapeli pevci mesto običajne žalostinke na izrecno svoječasno željo blagega pokojnika našo veličastno himno «Lepo našo domovino», godba pa je zaigrala vznesen «Naprej». Obojno je ob grobu narodnega mučenika učinkovalo globlje in bolj pretresljivo, kakor bi mogla najturobnejša žalostinka. V imenu naših pisateljev se je poslovil od Podlimbarskega pisatelj in župnik Fran Finžgar, v imenu slovenske javnosti pa pisatelj dr. Ivan Lah, ki je delil s pokojnikom grenko usodo politične internacije. Naposled se je še pokojnikov brat v priprostih, a globoko občutenih besedah zahvalil za čast, ki jo je izkazala Ljubljana in ž njo cela Slovenija njegovemu Franju.

Gospodina Franja je zagrnila sedaj rodna gruda. Našel je končno večni počitek v svobodni domovini, po kateri je tako hrepenel, a je ni več doživel. Slava mu!

Pridobivajte „Jutru“ novih naročnikov!

Se nekoliko resnice o naših bolnicah

Eno najbolj zanemarjenih panog, ki so spadale pred vojno v območje deželne avtonomije Kranjske, je bila ona takozvanih deželnih dobrodelnih zavodov. Niti stari liberalni režim, niti klerikalna vlada v deželnem zboru in deželnem odboru ni imela veliko smisla za bolnice. Naravnost dezolitne razmere so vladale v deželni avtonomni blaznici na Studencu. Naj se vpraša poučene ljudi, kaj nam je pustila klerikalna deželnozborska večina, ki je na Kranjskem čez 10 let absolutno nadvladovala, na polju oskrbe blaznih, da se vidi, da odgovorni faktorji niso imeli prav nobenega smisla niti za kulturne, niti za najnujnejše socialne naprave na Kranjskem. Ni neinteresantno, ako v dokaz naših trditev citiramo nekaj odlomkov iz govora bivšega deželnega poslanca dr. Vinka *Gregoriča*, ki je po stenografskem zapisniku ob priliki proračunske debate z dne 27. februarja 1914. v deželnem zboru kranjskem o socialnem vprašanju med drugim izjavil sledeče:

«Že prej sem rekel, da imamo še vedno socialnih vprašanj, ki so bila *žalibog v ozadju* za gospodarskimi vprašanji in katera je treba vpoštevati. Gospodje, jaz bi Vas le prosil, poljdite se sami prepričat v blaznice in rekli bodete, to so razmere, *ki se morajo prenarediti.* Če bomo imeli v naših proračunih kak presežek, naj pride ta presežek v korist revežem, in rešitev socialnih vprašanj naj se prične tam, kjer si reveži ne morejo sami pomagati.

Čez 30 let že delujem v bolnici in hiralnici, in če bi Vam hotel povedati vse, kaj trpe ti reveži (bolniki), bi rekli, da je to, kar se je naredilo, še vse premalo. Jaz vem za slučaj, ko so prinesli v hiralnico reveža, kateremu so lezli črvi iz živega telesa, ker je bil dotični skrajno zanemarjen. Ali človeku ne krvavi srce od bolesti, če to gleda in *ne more pomagati, ker nimamo naprav, kamor bi spravljali take nbožce?* Enkrat so prinesli neko žensko, katero so podgane ogrizle pri živem telesu. Dotična ženska je pred zavodom umrla, ker so jo prepozno prinesli. Apeliram pri razpravi o deželnem proračunu na visoko zbornico, da se kar najbolj intenzivno bavi s tem vprašanjem v prihodnjih zasedanjih, *da se te razmere preskrbovanja ubogih, kakor so sedaj, enkrat nehajo in da se zanje poskrbi, kakor je to vredno in dostojno človeškega življenja.* Nikdar ne bom pozabil besed, ki mi jih je rekel star slep revež na moje besede: Oče, vi ne morete več biti tukaj. Vi niste več sposobni za bolnico. Rekel mi je: Ja, gospod doktor, en pes ima stokrat boljše kakor jaz, tega smete ubiti, mene pa ne! *To je grozna beda!* Mi moramo sedaj skrajno varčevati in gledati, da se veliko na leto sedaj pri zvišanih dohodkih prihrani in porabi, da se rešijo ta socialna vprašanja, da bo lahko vsak deležen teh dobrot.»

Tako resno je obsojal takratni režim deželne avtonomije poslanec, ki je bil sam član klerikalne deželno-zborske večine in se je kot tak moral v svojih izvajanjih do skrajnosti vzdrževati vsake ojstrine.

Po prevratu je Narodna vlada preko noči skoraj vse bolnice v Sloveniji kratkomalo podržavila, ker se ji je zdelo najenostavnejše, da se vsa bremena naprtijo državi. Deloma iz kratkovidnosti, deloma iz nesposobnosti uvedla je v bolnicah upravni sistem, čegar zle posledice se danes na drastičen način kažejo v zapiranju bolnic.

Zdelo se nam je potrebno, da resnici na ljubo iznesemo gorenja fakta, ki dokazujejo, da bi bilo bolješe, ko bi se preje same sebe trkali po prsih ter si sipali na glavo pepel, predno kličemo na odgovornost druge, ki prihajajo — kakor v danem slučaju — kot krivci v poštev šele v drugi vrsti, ako je sploh mogoče govoriti, da njih zadene sploh kaka krivda. Klerikalci udrihajo po centralizmu, menda zato, da bi odvrnili pozornost od nesposobnosti, ki so jo zagrešili baš — kot avtonomisti.

—o—

Iz zatišja Okrajne bolniške blagajne

Pod tem naslovom prinaša «Delavski list», glasilo Samostojne Strokovne Delavske Unije o gospodarstvu v Bolniški blagajni splošno zanimiv članek, ki se glasi takole:

«Med vojno, kakor smo že v prejšnjih številkah povedali, so prenehali občni zbori Okrajne bolniške blagajne in načelstvo je dobilo v roke vse pravice nad zavodom. Tudi po vojni se je načelstvo posluževalo te dobrote in je neomejeno gospodarilo nad blagajno. Podeljevalo je velike nagrade članom načelstva in nadzorstva in ravnatelju. G. Kocmur je dobil leta 1919. nagrado 4000 K, leta 1920. nagrado 5000 K, leta 1921. pa skupno 62.000 K, vsa tri leta torej samo na nagradah svoto 71.000 K. Cel čas je užival tudi lepo plačo (okoli 13.000 kron mesečno!) s kakršno bi bil lahko zadovoljen visok državni uradnik z dolgo službeno dobo. — Načelnik blagajne Mihael Rožanc je dobil sledeče nagrade: l. 1919. 3000 K, l. 1920. 5000 K, l. 1921. pa 42.500 K, torej skupno na nagradah 50.500 kron. Tudi načelnik nadzorstva g. Josip Berdajs je dobil leta 1920. 2500 K, leta 1921. 15.000 K nagrade.

Pri uslužbencih blagajne načelstvo ni bilo tako radodarno. V primeri z vodilnimi uradniki so bili uslužbenci slabo plačani in tudi nagrade niso bile tako velike. Toda skupna svota nagrad leta 1920. je dosegla vendar blizu 150.000 K, leta 1921. pa kar blizu 450.000 kron. V dveh letih je šlo za nagrade skoraj 600 tisoč kron. Ali se more potem kdo čuditi kritiki, ki jo slišimo od vseh strani nad nagradami pri bolniški blagajni, če je v dobi, ko so šli stotisoči na tak način iz blagajne, moral pri blagajni zavarovan delavec iti peš domov iz bolnišnice, ker ni dobil za vožnjo po železnici. Ali je bolj pravična zahteva delavca, da mu blagajna plača železnico za povratek iz bolnišnice po bolezni — ali podelitev 50 tisoč kronske nagrade dobro in najbolje plačanemu uradniku blagajne?

Za avtomobil bolniške blagajne je vrglo bivše načelstvo leta 1920. iz blagajne blizu en četrt milijona kron. Zavarovanci bolniške blagajne, ki so bili primorani iskati pomoči pri tem zavodu in so bili deležni take, kakršne so bili deležni, bodo pač smeli vprašati tudi: koliko bencina se je pokurilo s tem avtomobilom za prevoz bolnikov in koliko za druge svrhe?

Odgovornim je morda neprijetno vprašanje, ali je bilo gospodarstvo v Okrajni bolniški blagajni v letih 1918. do 1922. tako, da ni moglo biti boljše, toda vprašanje je tukaj, vprašanje iz ust desettisočev prizadetih. Slediti mora odgovor».

Tako «Delavski list». Kocmurjevemu gospodarstvu bomo v bodoče tudi mi posvečali večjo pozornost.

Politične beležke

+ **Večina reške konstituante** je v svoji seji v Kraljevici sprejela soglasno resolucijo, v kateri konstatira, da na Reki še vedno gospodarijo tuje fašistovske bande z odkrito podporo italijanskega komisarja; protestira proti nadaljevanju tega stanja in proti nasilju, ki se vrši proti reški konstituanti; ugotavlja, da je zadnji fašistovski poskus krvavega mejnega spopada bil nameravan, da bi se v njem našli novi povodi za nadaljevanje teroristične akcije; obžaluje, da je italijansko časopisje enostransko informirano; zahteva popolno izvršenje rapallske pogodbe in razoroženje ter odstranitev tujih fašistov, ter končno izraža zahvalo reškemu prebivalstvu za vztrajno in nezlomljeno prenašanje terorja, ne da bi se mu vklonilo. Končno izraža popolno zaupanje predsedniku Zanelli. Ta resolucija je bila sprejeta vočigled najnovejšemu italijanskemu triku. Ko se namreč bližajo jugoslovansko - italijanska pogajanja svojemu koncu, je izbrala na Reki ostala manjšina konstituante za novega predsednika Depolija, češ, ko se vrnejo zopet urejene razmere, bo on predsednik. Italijanski listi govore pri tem o likvidaciji Zanelle in pozabljajo na italijanski rek: Vederemo!

+ **Katoliški socijalist Marc Sangnier in naši klerikalci.** «Novi Čas» poroča, da je v Parizu govoril na shodu lige «Mlade republike» katoliški poslanec Marc Singnier, ki zastopa radikalna krščansko - socijalna načela v nasprotju s konservativno strujo francoskih katoličanov. Konservativci so hoteli shod razbiti, a so bili potisnjeni iz dvorane. Pri tem poročilu je «Novi Čas», ki bi rad pri nas zastopal radikalno krščansko - socijalna načela, naslovil na gg. Remca, Pollaka, dr. Jegliča, dr. Brejca in druge reprezentante klerikalnih kapitalistov prav bridke vrstice. «Novi Čas» piše namreč: «Krščanstvo res hoče, da naj se vsi sloji združijo, toda v poštenem delu, ne pa da bi eni kakor zajedavke živeli od tujega truda. Striči kupone, špekulirati z valuto in verižiti pa ni noben trud. Krščanstvo res uči ljubezen do naroda, toda ne tako, ki sloni na zasužnjevanju, marveč na osvoboditvi vseh od vsake krivične nadvlade. Osvobodivši sebe, smo poslani osvoboditi druge — to je smisel evangelija v tem oziru.» «Novi Čas» pozablja pri tem našteti med onimi, ki nič ne delajo, tudi duhovščino ter redovnike in redovnice. Večina njih spada med zajedavke, ki žive od tujega truda. Ljudska neumnost jim gradi povrh še župnišča ter največji siromaki jim znašajo skupaj darove. Da se «Novi Čas» sklicuje na izvajanja Marc Sangniera, izgleda sicer v teoriji lepo, a v praksi je smešno, če naši klerikalci govore o kaki «osvoboditvi». Temeljni princip klerikalizma je duševno suženjstvo prav srednjeveške sorte. Dokler stoji SLS in ž njo tudi njeno «radikalno» krilo pod komando škofa, je boljše, da «Novi Čas» o takih stvareh sploh molči.

Po svetu

— **Velikanske demonstracije v Moskvi.** Radi odstopa braniteljev, ki so prišli iz zapadne Evrope, da branijo socialne revolucijonarje v znanem procesu, je prišlo v Moskvi do velikanskih demonstracij. Množica, ki je zvedela za vzroke odstopa braniteljev, poučena tudi po neki brošuri, kjer je natiskan nastopni govor slavnega odvetnika Vandervelda, se je zbrala pred sodno palačo ter jo hotela, kakor boljševiki sami naglašajo, naskočiti. Policija je demonstrante, katerih število je presegalo 200.000 glav, večkrat razpršila. Pri demonstracijah je bilo okoli 100 oseb ubitih. Število ranjenih je seveda mnogo večje.

— **Anglija in Palestina.** Angleška zbornica je v svoji resoluciji z dne 20. t. m. odklonila mandat Anglije nad Palestino in zahtevala za Arabce avtonomijo.

— **Preobilica žen v Evropi.** Dočim je bilo pred vojno samo devet milijonov žen več kakor moških v Evropi, je narasla sedaj ta razlika na 25 milijonov. Najslabše je v tem pogledu v Rusiji kjer pripade na 1000 mož 1300 žen. Skoraj najboljše je v tem oziru v Jugoslaviji, kjer pride na 1000 mož le 1042 žen.

— **Angleška zbornica proti mandatu v Palestini.** Gornja zbornica je s 60 proti 20 glasovi sprejela predlog lorda Islingtona, da je mandat nad Palestino v svoji sedanji obliki za Anglijo nesprejemljiv, ker ne odgovarja obljubam, ki jih je Anglija dala palestinskemu prebivalstvu ob času vojne. Vsled tega bi se sprejem tega mandata s strani zveze narodov moral odgoditi, dokler se zadostno ne izpremeni. Proti temu sklepu je nastopil Balfour, toda kljub temu je bil predlog lorda Islingtona z veliko večino sprejet.

Prosveta

Razstava risb in ženskih ročnih del v «Mladiki» v Ljubljani. Nočemo pretiravati, a priznati moramo, da smo se čudili, ko smo vstopili v licejsko risalnico in smo zagledali pred seboj bogastvo, ki ga nudi letošnja razstava. Razstava se vrši na našem liceju vsako leto in zdi se, da je vsako leto dokaz novega napredka. Vsa obširna telovadnica je letos polna na stenah in na mizah, naše marljive gojenke so toliko navezle, napletle in narisale, da je bilo komaj mogoče vse izvrstiti. In vendar je vsaka skupina zase dokaz marljivega sistematičnega dela, ki se vrši celo leto v šoli. Razstava nam vzbuja tem večje zanimanje in občudovanje, če čitamo imena in razrede gojenk in vidimo, kake krasne uspehe so dosegle že gojenke nižjih razredov. Na stenah vidimo dolge vrste risb, prevladuje med njimi ornamentika po naravnih motivih in risbe nam prav dobro kažejo metodo, po katori učenke dosegajo tako lepe uspehe. To je šola prof. Podrekarja, ki doseza na ta način sijajne uspehe. Ročna dela vodi gdčna Kuntihova. Pod njenim spretnim vodstvom izdelujejo gojenke od I. razreda naprej lastna ročna dela, ki jih vidimo tu kot uspeh marljivega dela. Po mizah se vrste drobni izdelki, po večini v slogu slovenskih narodnih vezenin. Tu so prtički, torbice, copatke, škatulje, robci, blazine itd. in tako dalje. Gojenke si izdelujejo same tudi obleke z narodnimi vezeninami in razne stvari za domače stanovanje. Težko je vse popisati — opozarjamo samo naše ženstvo, da si razstavo ogleda. Razstava je odprta do torka. Prepričani smo, da bo vsakdo z razstavo tako zadovoljen, kakor smo bili mi. Opozarjamo vse prijatelje mladine in naše stariše, da posetijo v teh dneh «Mladiko» in se sami prepričajo, kako lepo napreduje na naših šolah smisel za domačo umetnost. Razstava je dostopna vsem brezplačno.

II. javna produkcija gojencev konservatorija Glasbene Matice v Ljubljani se vrši v ponedeljek 26. t. m. točno ob 6. uri zvečer v dvorani Filharmoničnega društva. Na produkcijo vabimo v prvi vrsti stariše gojencev in pa vse občinstvo, ki se zanima za napredek na glasbenem polju. Vstopnina prosta, pač pa se sprejemajo prostovoljni prispevki v svrho kritja nastalih stroškov.

Beograjsko gledišče. V Beogradu se je dogradilo novo gledališče s premično pozornico. Pravijo pa, da je ta zgradba sedaj za glavno mesto izpadla premajhno in preneznatno. Zato je te dni poslal upravnik beograjskega gledališča prosvetnemu ministrstvu pismo, v katerem predlaga, naj se rezervira par parcel (ob sedanji maneži in na oglu dvorskega parka na Aleksandrovi ulici) za zgradbo opere, dočim bi se sedanja zgradba porabila za dramo.

Zikovci v Nemčiji. V «Münchener Neueste Nachrichten» piše kritik H. R. o koncertih Zikovcev: «Kvartet Zika, ki sestoji iz profesorjev ljubljanskega konservatorija, se je pri nas zelo postavil. Skupna igra teh enakovrednih umetnikov se odlikuje po gladki, polni zvočnosti in precizno izdelanih linijah. Njihov Mozart (Lovski kvartet B-dur) je bil muzikalično delikaten v Menuetu in čustva nasičen v Adagiu, da so pa Novaka in Smetano dobro igrali, je pa samoobsebi umljivo, saj so umetniki vsi Slovani.»

Sokolstvo

Ljubljanski Sokol. Slavnostnega sprevoda ob vsesokolskem zletu 15. avgusta t. l. dopoldne se udeležijo tudi tisti bratje telovadci, ki nimajo slavnostnega kroja in sicer v telovadni obleki s čepico. Pozivljamo torej vse brate, tudi tiste, ki sedaj redno ne telovadijo, pa se še pred zletom hočejo redno udeleževati telovadbe, zlasti redovnih vaj in nastopiti pri sprevodu v telovadni obleki, naj se nemudoma (najkasneje do torka 27. t. m.) prijavijo ustmeno ali pismeno društvenemu načelniku. — Zdravo!

Sokol I. v Ljubljani pozivlja vse bivše odbornike, bivše člane odsekov in one ožje prijatelje društva, ki hočejo s svojo pomočjo zagotoviti moralni gmotni uspeh velike društvene prireditve 2. julija, da pridejo v ponedeljek in torek, 26. in 27. t. m. ob 6 uri zvečer na Tabor v društveno pisarno, kjer dobijo važna navodila.

Sokol I. namerava pomembni Vidovdanski dan proslaviti na Taboru.

Sokol Ježica pri Ljubljani priredi danes s sodelovanjem Sokola I. v Ljubljani svoj prvi javni telovadni nastop na prostorih gostilne J. Avšič v Klečah. Spored: ob pol 4. uri dohod gostov in godbe, od 4. do pol 5. ure koncert, ob pol 5. javna telovadba naraščaja, članic in članov (proste vaje in orodje). Po telovadbi na prostranem gostilniškem vrtu zabavna vrtna veselica s šaljivo pošto, plesom itd. Pri vsej prireditvi sodeluje godba Sokola I., ki se zbira ob pol 2. uri na Trgu Tabor. Dohod na Kleče je po lepi Dunajski cesti ali po krajši Vodovodni. Kamničan pelje ob 14.30 in se vrača ob 21. Za postrežbo je dobro preskrbljeno. Posetite ta dan Ježico!

«Sokolsko društvo» v Cerknici priredi dne 28. junija ob 8. uri zvečer v društveni telovadnici v počastitev Vidovega dne telovadno akademijo. Obenem se opozarja okoliška bratska društva na domač društveni nastop dne 9. julija.

Zletni znak. Pozivljamo bratska društva, da začnejo takoj naročati zletne znake. Cena 20 Din in 1 Din 50 p za zavarovalnino. Denar je poslati naprej. Znaki se začnejo razpošiljati v prihodnjih dneh. Istotako naročajte takoj vstopnice za sedeže na tribunah, ki se bodo začele tudi v prihodnjih dneh razprodajati.

Sport

Sparta (Kladno) : Ilirija 5 : 1 (2 : 1).

Vedno smo veseli, kadar pride kako nogometno društvo iz Češkoslovaške k nam. Saj je češki nogometni sport znan po vsem svetu in ako naši klubi ne dosegajo onih uspehov, ki bi jih oni in tudi naše občinstvo želeli, moramo biti vendarle našim bratskim sportnikom hvaležni, da prihajajo med nas. Vsaka tekma, ki smo jo dosedaj videli v Ljubljani proti kakemu češkoslovaškemu moštvu, je bila za nas — šola. Pripoznajmo to, ker vsi naši sportni klubi brezdvomno stremijo po tem, da se v vseh panogah sporta izpopolnijo do one višine, ki se zahteva, da bomo mogli stopiti brez strahu v boj z društvi drugih narodov.

Pri naši Iliriji nikoli ne veš, pri čem da si. Zdi se mi nekako tako, kakor ko sem, star še 18 let, šel na prvi sestanek s svojo prvo izvoljenko. Ne vem, ali me bo uslišala, ali ne. Kapriciozna je in izredno samozavestna. Danes je gotovo že srečno poročena žena s šestimi otroci, ker je moja prva izvoljenka pač spoznala, da so drugi — boljši od mene. Šola jo je izučila.

Našo Ilirijo sicer ne morem smatrati, kakor da stopa prvič v svet, vendar pa ima zelo malo šole in mnogo samozavesti. Take tekme, kot je bila zadnja s Č. A. F. C. in včerajšnja s kladensko Sparto ji bodo samo koristile. Zadnjič je Ilirija videla lepo kombinacijsko igro, včeraj pa odločnost pred golom. Ako bi mogli nekako sestaviti moštvo iz obeh čeških društev, bi prorokovali Iliriji poraz, kakor ga še ni doživela.

Sparta iz delavskega mesta Kladno nam je zlasti v drugi polovici nudila lepo ostro igro, ki ji je prinesla zmago. V prvi polovici jo je sicer napadalna vrsta Ilirije, kar se tiče kombinacij, prekašala, vendar pa je napad domačinov pred golom popolnoma odpovedal. V tem oziru so se gostje pokazali mojstre, ki vedo, da se strelja — v gol. Tudi njihova obramba je bila izvrstna; diferenca v golih je mogoče malo prevelika, vendar pa je zmaga Čehov popolnoma upravičena.

Ilirija je bila v prvi polovici boljša kot v drugi. Pač ni mogla izdržati hitrega tempa do konca. Brez drugega lahko rečem, da je imela Ilirija samo enega branilca, ki je bil hvala Bogu dober, ker bi sicer Čehi dosegli še boljši rezultat. G. Pretnar je to koncem igre sam uvidel ter zamenjal svoje mesto z Držajem, ki je v obrambi storil, kar je mogel. Vratar Soklič je storil svojo dolžnost, ki je bila zelo težka. Gotovo je zavidal svojega nasprotnika, ki je imel zelo malo dela. Drugi od Ilirije se ne morejo pohvaliti. Niti Vidmajer — ki je bil baje na nogi nekaj ranjen — in Oman nista bila v običajni formi.

Sodnik g. Bošković iz Zagreba je bil, kar je edino pravilno, odločen, vendar pa glede odločitev o of side pozicijah ne prekaša naših — *relativno vzeto* — dobrih sodnikov. Enajstmetrovka proti Sparti ni bila nikakor na mestu, ker je «grešnik» Sparte «templal» popolnoma pravilno. Toda to ni poglavitna stvar. Glavno je, da ima sodnik igro v svoji roki, in v tem je g. Bošković nedvomno bil na svojem mestu. Pristavil bi še nekaj besed glede občinstva, pa prepustim to raji za drugikrat. T. Z.

Staletni propagandni tek po Ljubljani se vrši danes dopoldne ob pol 12. Prijavljenih je dosedaj *osem* stafet najmočnejših ljubljanskih klubov. Občinstvo prosimo, naj z disciplineiranim nastopom omogoči nemoten potek nad vse interesantne tekme. Za red oskrbe posebni reditelji, katerih želje naj gledalci posnemajo. Tekma se bo vršila na sledeči progi: Narodni dom (start), pošta, kavarna Evropa, Sodna ulica, Komenskega ulica, Jubilejni most, Mestni trg, Frančiškanski most, Prešernova in Šelenburgova ulica, Zvezda (cilj).

Za sportni miting na Bledu opozarjamo vse tekmovalce, da se udeleže posameznih tekem v enotnih dresih za klub, tudi je potrebno, da nujno vstrajno trenirajo. Vsi tekmovalci, ki gredo na Bled, imajo skupni sestanek v četrtek 29. t. m. ob 6. uri popoldne v pisarni Sportne zveze. Narodni dom.

Politični odmevi.

Antimilitarizem komunistov

Pariško glavno glasilo komunistov «L'Humanite», je v svoji številki z dne 13. maja objavila sijajen članek Trockega. Žal ta članek ni zaslovel daleč na okrog, ker je list razmeroma malo razširjen. Članek pa zasluži, da postane znan najširšim krogom. V njem namreč razlaga diktator rdeče armade, da je antimilitarizem sicer edino mogoči temelj za komunistično propagando med francoskimi kmeti, da pa ima antimilitaristična propaganda tudi svojo slabo stran.

Zato je pri njej treba delati načelno in bistveno razliko. Militarizem, ki ga morajo komunisti (— in njim sorodni elementi —) pobijati in napadati, je militarizem «kapitalističnih» in «buržujskih» držav, — militarizem proletarskih držav je pa treba gojiti, podpirati in razvijati! Antimilitarizem nikakor ni enak pacifizmu, in Trockij izjavlja to resnico brez poklonov pacifistom, ker oni ne vidijo bistvene razlike, ki obstoji med posvečenim in nedotakljivim revolucionarnim militarizmom in med sramotnim in reakcionarnim militarizmom narodne obrambe. Dobro je, pravi Trockij dalje, če vbijemo kmetu in delavcu čim največji stud pred vojaško službo in pred kasarno, toda «zločinsko bi bilo, če bi takšno obče mišljenje vcepili proletariatu in je zanesli v svojo lastno stranko.» Ta izjava je v tekstu debelo tiskana. Trockij ostro obsoja in trpko zasmehuje vse one, ki «deklamirajo proti militarizmu», ter meče v eno vrečo «Ligo za pravice človeštva» in njeno «antimilitaristično kuhinjo» s tolstojevskimi moralisti s svojim francoskim prvakom Piochom, — naziva jih «politične vegetarijance», — in pa «Briandovo kliko» ter «druge slaboumne» v Ameriki, ki so «zapadli v malomeščanski pacifizem in so tako še le olajšali Ameriki vstop v vojno.»

Rusija pa po sreči ni tako zavozila. Ona nikakor ni na poti k razoroženju in se nanjo sploh ne bo podala, zlasti ne, dokler bo rdeča armada v rokah sedanjega svojega šefa (namreč Trockega samega). In res je drugi dan po tem članku prišla iz Moskve vest, — ruska oficijelna, brezžično odposlana vest, — da je revolucijski vojaški sovjet na predlog generalisima Kamenjeva sprejel resolucijo, naslovljeno na sovjetsko vlado in zahtevajočo, da se mora povišati število stalno službujočega moštva na 3 milijone, «ker je to število najmanjše in neobhodno potrebno za varstvo razsežnih ruskih mej.» Znan je tudi Trockega govor o «bajonetih in baterijah» na dan otvoritve genovske konference, njegova ogromna parada v Moskvi, — naši antimilitaristi pa imajo nalogo dopovedati vsakemu, kdor jih hoče poslušati, da rabi antimilitaristična proletarska država tri milijone mož stalne vojske, in da je Jugoslavija militaristična, ker jih ima stotisoč.

Volitve na Irskem

Volitve v irski parlament so se izvršile. Rezultati so približno taki, kakor je bilo pričakovati na podlagi poslednjih dogodkov. Treba je namreč pred vsem vedeti, da irske volitve niso bile bojne volitve, marveč da so se vršile na temelju kompromisa, sklenjenega med voditeljema obeh nasprotujočih si strank, Collinsom in de Valero.

Ta volilni kompromis je prišel pravzaprav precej nepričakovano. Splošno se je smatralo, da je na Irskem velika večina prebivalstva usmerjena k zmerni politiki, da stoji na strani onih mož, ki so sklenili znani sporazum z angleško vlado. Pričakovalo se je, da zide zmerna stranka iz volitev zmagovita, in še malo predno se je sklenil kompromis, je imel Griffith, drugi zmerni voditelj, v dail eireann bojevit govor zoper republikance, trdeč med drugim, da ne morejo računati z več nego 2% pristašev v deželi.

Kljub temu pa sta malo nato de Valera in Collins podpisala sporazum, po katerem naj nastopita obe stranki v volitvah skupno. Postavijo naj se skupne kandidatne liste, sestoječe iz kandidatov obeh nasprotnih strank, in sicer v enakem razmerju, kakor obstoji danes v zbornici, to je, na vsakih pet pristašev irsko-angleškega sporazuma pridejo štirje nasprotniki istega. Dalje se je sklenilo, naj se sestavi po volitvah koalicijska vlada, v kateri bi se nahajalo pet zastopnikov večine in štirje člani intransingentne republikanske opozicije.

Kako da je večina sklenila ta sporazum, ni popolnoma jasno. Po eni strani bržkone vendarle ni računala s sigurno zmago, še verjetnejše pa je, da se je bala pred vsem nasilnih terorističnih aktov s strani republikancev, ki so vajeni strahovati občinstvo.

Vendar je nastopila kljub temu možnost bojnih volitev, ko se je v tednih po sklenjenem sporazumu oglasilo v večini volilnih okrajev mnogo samostojnih kandidatov s samostojnimi listami. Nastopili so kandidati delavske stranke ter farmerji; situacija je postala že tako kočljiva, da sta izdala Collins in de Valera skupen manifest, v katerem sta rotila prebivalstvo, naj iz «narodnih interesov» reducira volilni boj na minimalno mero. Nato je sicer nekaj kandidatov farmerjev odstopilo, nekaj so jih republikanci s terorjem prisilili k resignaciji, toda delavska stranka je vztrajala. Kakor je bilo pričakovati, so izšli iz boja pristaši slednje in neodvisniki le z majhnim številom mandatov, večino pa imajo koalirani pristaši Collinsa in de Valere.

Situacija na Irskem je ostala tedaj komplicirana in preteklo bo še zelo mnogo časa, predno bodo v tej deželi nastale normalne razmere. Umor maršala Wilsona, ki je irskega rodu in ga smatrajo sinfajnovci zato za izdajalca, je nov dokaz, kako napet je še položaj.

Iz italijanskega parlamenta

nr. Trst, 23. junija.

Eno celo sejo parlamenta je izčrpala razprava o potrditvi, oziroma uničenju nekaterih poslanskih mandatov. Uničen je bil mandat posl. Tumedicija, izvoljenega v bolonjskem in posl. Matere, izvoljenega v potenškem okrožju. O mandatu posl. Di Francia, izvoljenega v catanzarskem okrožju, se je glasovalo trikrat po imenih in je bil mandat potrjen. Sprejet je bil Modiglianijev predlog, naj se zborniční volitveni odbor, ki pretresa veljavnost mandatov, drži načela, da se v slučaju utemeljenega izpodbijanja veljavnosti kakega mandata predlaga razveljavljenje vseh mandatov dotične liste, ne pa samo posameznega mandata. —

Kako točen je laški parlament pri proračunskih razpravah, kaže slučaj, ki se je pripetil pri razpravi proračuna ministrstva javnih del. Tu je zbornica votirala 308 milijonov več kot pa znašajo dejanske potrebščine. Prvotni proračun je bil namreč za ta «malenkostni» znesek višji. Ker pa je ministrstvo pozneje črtalo neke postavke, je poročevalec sicer ustmeno omenil to znižanje potrebščin, ali tiskano poročilo se ni izpremenilo in zbornica je votirala prvotni proračun, ne da bi bil opazil to kdo, ne minister javnih del sam, ne zakladni minister, ne poročevalec, in niti eden član odseka za javna dela in finančnega odseka. Ali ni to lepo točno?! —

V parlamentu razgreva sedaj duhove najbolj «kolaboranja» socijalistov, ki so se, kakor sem že poročal, odločili za sodelovanje pri vladnem delu, kar bo seveda moralo imeti za posledico preustroj sedanje vladne večine, katero so socijalisti s svojo odločitvijo spravili v veliko zadrego. Desničarski glasovi so sicer nekaj časa trdili, da se mora izjaloviti vsaka kombinacija s socijalisti, češ ker so tudi «popolari» proti sodelovanju s socijalisti, in da sedanja večina ostane. Tu pa je kakor strela iz jasnega udarila vmes vest, da se je izvrševalni odbor ljudske stranke izrekel za sodelovanje s socijalisti, a list «Civitas», ki ga vodi prvak popolarov posl. Meda, že napoveduje krizo za pozno jesen, najbrž v novembru. Ker se demokratje nikakor ne bodo hoteli izključiti iz vlade in je sploh precejšen del demokratov za orijentacijo napram levici, se nam torej za pozno jesen obeta z vso gotovostjo nova, levičarska vlada s popolari in brez liberalno-nacijonalne desnice. Fašisti so že ostro protestirali proti sodelovanju socijalistov, ali kakor vse kaže, bo ta protest padel v vodo. Stojimo torej res pred temeljitim preobratom!

Kulturni pregled

Boljševizem in kultura

V češki socialno-demokratski reviji «Akademie» objavlja Vojta Beneš zanimiv članek o boljševizmu in kulturi. Govori se, da je Lunačarskij ustvaril novo proletarsko kulturo, drugačno kakor je dosedanja buržuaska kultura. Toda že na prvi pogled je jasno, da si je idejno podlago svojih vzgojnih metod izposodil od ameriškega pedagoga Johna Deweya. Ni mogoče zapirati oči pred revščino ruskega šolstva. To, kar je prišlo v svet o stanju ruske «svobodne vede», o stanju «svobodnega raziskovanja», o strašni bedi učenjakov in umetnikov, je jasen dokaz, da so kulturne razmere v sovjetski Rusiji zelo bolestne. Rusija je v kulturnem in duhovnem oziru dežela strašnega razkroja in propadanja, kjer vlada nezmožnost, duhovni despotizem, kulturna korupcija. V zadnjih letih carske Rusije se je prosvetni minister grof Ignatijev resno trudil za napredek ruskega šolstva in je odprl mnogo šol za deco vsake starosti in vseh slojev. Boljševiki so uničili njegovo delo, češ, da je plod «buržoaske ideologije». V «Izvjestjih» so pisali: «Ni druge poti k našemu cilju, kakor da neizprosno uničimo staro šolo. Uničite njene metode, porušite vse, kar jo je podpiralo, odpravite učiteljski stan.» Značilno je, da boljševiki v svojem slepem despotizmu odrekajo sinovom in hčeram nekaterih stanov pravico do izobrazbe in šolanja. To velja zlasti za otroke ruske (pravoslavne) duhovščine in se razteza na najvišje in najnižje šole. Vladni komisar na neki univerzi je dejal: «Vsi, ki se jim dokaže, da so proti principom sovjetske vlade, ne glede na to, ali so dijaki ali učitelji, morajo biti brez usmiljenja vrženi na cesto in izključeni iz vseh šol.» Gorkij, ki gotovo ne pretirava iz sovraštva do sovjetske vlade, ker velja kot njena opora v inozemskem kulturnem svetu, je pisal: «V nobeni državi in v nobeni revoluciji še ni bilo tako bednih razmer, kakor so zavladale v ruski znanosti in med ruskimi učenjaki... Sovjetska vlada se noče odpovedati želji, da tudi iz ruske vede napravi svojega vazala.» Ruski znanstveniki se obupno branijo. Ruska kultura in znanost sta ogroženi od cerkvenega dogmatizma komunistične politike. Ime «meščanska znanost» je samo krinka, pod katero se skriva boljševiški fanatizem, strah pred znanstvenim spoznanjem dejstev. Z enako strastjo kakor druge politične nazore, sovražijo boljševiki tudi znanstveno mišljenje.

Tako češki socialni demokrat. V boljšo ilustracijo pristavljamo nekoliko podatkov iz univerzitetnega življenja v boljševiški Ukrajini. Tako povzamemo iz pisma nekega ukrajinskega vseučiliškega profesorja:

Zanimalo vas bo, kakšni so pogoji znanstvenega dela. Najpoglavitnejše in edino, o čemur vsi mislimo, je — hrana in pridobivanje denarja za hrano. Na vsakem sestanku znanstvenikov se govori tudi o krompirju, moki, kruhu in verižništvu. Plača ne zadostuje. Človek mora spekulirati, ali pa si omisli kak postranski poklic, na primer izdelovanje vžigalic, mila, ali pa prodaja perilo in obleko. Večkrat vidiš na trgu, da profesor ali kdo od njegove obitelji prodaja tobak, cigarete, vžigalice in druge podobne potrebščine. V prvi polovici leta 1921. so umrli v Harkovu trije zaslužni vseučiliščni profesorji: Gurov, Gruzincov in Giršman. Profesorja geologije Gurova so našli v njegovem stanovanju na golih deskah, pokritega z žakljevino. Pokojnik je prodal za vsakdanji kruh vse do zadnjega in nato umrl gladu. Profesor fizike Gruzincov je izdeloval otroške igračke in jih sam prodajal po trgu. Giršman je bil okulist svetovnega imena in je umrl po daljšem stradanju, zapustivši istotako sestradano ženo.

Delo je tudi sicer zelo težko. Znanstvenih knjig in časopisov ni; nikdo ne ve, kaj se dogaja v tujini in nihče ne more zasledovati razvoja posameznih znanstvenih strok. Na kake težave naletava znanstveno delo, priča sledeči dogodek: Neki znanstveni zavod je potreboval v znanstvene namene manjšo količino eterja. Ves teden se je trudil profesor tega zavoda, da bi ga dobil iz kemičnega skladišča. Končno so mu izdali dovoljenje, ki ga je izročil drugemu profesorju, da bi ta dvignil eter v skladišču. Toda eter je bil medtem pomotoma izdan drugemu laboratoriju. Zopet se je bil moral truditi in hoditi teden dni od Poncija do Pilata, da bi izvedel, kdo je dvignil nakazano mu količino eterja. Ko ga je dobil v roke, je moral konstatirati, da je bil eter tako nečist, da se ni dal uporabiti za znanstvene namene.

Tako je povsod. Roke omagujejo. Energija izginja. V Rusiji se vrši tihi, nemi boj med kulturo in temo, in sicer strašnejšo temo kot je bila srednjeveška. Moč komunistov ni v rdeči armadi, ni v puškah in topovih, ni v terorju in črezvičajki. Ne. Njihova moč leži v divni agitaciji in propagandi. Tu so dosegli svetovni rekord. Govore tako, da mora včasih tudi najbolj neveren človek reči: prav imajo. Idealno vedo igrati — kakor virtuoz na goslih — na slabih in nizkih instinktih in na psihološkem razpoloženju človeka. To razume le oni, ki je doživel ta pojav in ga preizkusil na samem sebi.

I. mednarodna umetniška razstava v Düsseldorfu

Dr. Erich Marcus, znani umetnostni znanstvenik, poroča v «Prager Presse» o svojih vtisih na prvi mednarodni razstavi upodabljajočih umetnosti po vojni, ki se je otvorila pred par tedni v Düsseldorfu na nemško-francoski meji, Marcus izvaja:

«Mlada umetnost raste. Razlikuje se sicer po nacionalnih koloritih in tonih, toda vsej novi umetnosti je skupno eno teženje: hrepenenje po novih izraznih sredstvih in po povzdigi človeka.

Mednarodna v reprezentativnem zmislu ta razstava za Evropo ni. Zato ne, ker je bil čas priprave prepičlo odmerjen. Za razstavo je bilo treba posebnega odbora, ki li bil razpolagal z ogromnimi denarnimi sredstvi, in veljkih priprav. Transport pa je draga reč in umetniki kakor znano nimajo denarja. Zato manjka na razstavi, ki je nameščena v četrtem nadstropju tvrdke L. Tietz v Düsseldorfu, marsikatero ime, ki si je v modernem času pridobilo ugled in ki se po njem imenuje marsikatera šola. Tudi razstavljena dela često niso taka, da bi se iz njih dalo sklepati na posebnosti te ali one slavne umetniške osebnosti. Razstavljenih je kakih 800 slik, od teh polovica slik nemških umetnikov, drugih štiristo slik so izdelali ponajveč Francozi, katere zastopajo poleg najbolj znanih imen Braque, Derain, Gleizes, Léger, Matisse, Vlaminck — tudi «Section Française» in «Salon d'Automne». Kvantitativno so jim Rusi najbližji, kakor Kandinjskij, Arhipenko, Chagall, tem sledé Italijani, Poljaki, Rumuni, Španci, Belgijci, Švedi, Holandci, Madžari, Japonci in po en Egipčan, Finec in Irec. Manjkajo Čehi in Jugoslovani, ki radi carinskih težkoč niso razstavili.

Povsod v Evruopi se še silno veliko in močno eksperimentira. Vojna, ki je zadela v dušo vso Evropo, še vedno učinkuje. Revolucija duha, ki je Rusijo radikalno zagrabila, skuša danes umetnost vseh narodov potegniti v območje svoje vplivne sfere. V tej negotovosti vsega duševnega streme slabejši in odvisneži po tem, da bi sledili onim, ki so se dokopali do lastne poti. Zato slika danes stotina abstraktno kakor Kandinjškij, ravnotoliko se jih meče za drugim vodjo: za Piccasom in ti slikajo kubistično. Sploh pa danes ne moremo več zahtevati, naj bi bil vsak slikar originalen.

Danes moremo ugotoviti na podlagi te razstave gotovo pomirjenje forme napram zadnjim letom. Tiste fatalne, anarhistično-dadaistične oblike so izginile. To je gotovo razvoj. Nemčija kakor tudi ostala Evropa producirata že čisto razvidne forme, ki so že jasno predmetnega značaja. Geometrija barvnih ploskev brez predmetnosti, kakor jo je uvedel Marinettijev in berlinskega «Sturma» vpliv, se gotovo ne more obdržati, kajti to slikarstvo hoče oblikovati glasbo z neglasbenimi sredstvi. Ta «umetnost» končava, če ne ostane v sami dekorativnosti, v popolnoma subiektivnem izrazu, ki se ne da več kontrolirati.

Na mene Kandinskij s svojim absolutnim slikarstvom ni napravil drugega efekta kakor nekaj ritmičnega, dočim me je Chagall naravnost ganil. Pavel Klee je nemški Chagall. Prisrčni in nežni so njegovi pokrajinski akvareli; takoj ga moraš ljubiti, ko ga zapopadeš, tako topel je. Kokoška je žal premalo zastopan. Francozi s kvaliteto silno imponirajo, njihova slikarsko-tehnična kultura je čudovita. Pred vsemi Matisse; vsaka črtica vibrira življenje. Barve v Vlamirckovih pokrajinah nimajo nobene teže več, edini ekstremist je tu poleg Gleizesa še Léger, ki ga pa tudi že označuje čutno veselje nad barvo. Izmed Poljakov se odlikuje Skotarek s svojim silnim izrazom. Španec Togores z vzvišenim zmislom za telesnost, ter Irec Salkeld s svojimi liričnimi stvarmi. Razvoj gre — v čutno.»

Boj za latinščino v francoski srednji šoli

Félix Gaffiot, profesor na filozofski fakulteti v Parizu, je napisal v časopisu L'Oeuvre članek o potrebi preustroja pouka latinščine v srednji šoli. Prinašamo del članka, ki bo tudi širše kroge pri nas zanimal v času, ko se bije pri nas kakor drugod boj za in zoper omejitev latinskega pouka. Gaffiot pravi: «Jaz sem vedno in bolj in bolj mnenja, da je treba začeti z latinščino v četrtem (t. j. našem tretjem) razredu, ne samo v splošnem interesu študija, ampak tudi, da se srednješolski pouk bolje prilagodi ljudskošolskemu. Vprašanje je seveda, ali je mogoče brez škode začeti z latinščino v četrti (t. j. naši tretji)? Po mojem mnenju, da, samo treba je spremeniti metodo pouka. Katero metodo je treba uporabiti? Splošna izobrazba mora biti cilj različnih disciplin, ki ga mora skušati doseči vsaka za svoj del, vsaka po svojem posebnem značaju. Zakaj bi stala latinščina izven splošnega zakona?

Slovnica je umetnost naučiti se jezik pravilno govoriti in pisati, zato je treba predelavati slovnico. Učencem se mora dati vse potrebno znanje, začetne pojme, sklanjatve in spregatve, osnovne pojme stavkoslovja in stila iz latinsko-francoskega stališča. Treba je pa črtati pismene prevode iz materinščine v latinščino, ki so prava muka za učitelje, kakor za dijake — izvzemši prevodne vaje za kontrolo. Treba je zagnati se kar naravnost v latinščino, jo čitati in prevajati. Kmalu se tako začne vaditi spomin in inteligenca. Pri prevodu v materinščino je treba študirati sledeče si izraze, zvezane po pomenu, ki vadijo duh v analizi, kakor tudi v sintezi: to so serije malih problemov, ki so sklenjeni v verigo in se drže skupaj od enega konca do drugega. Duh se navadi pri tem na induktivno in deduktivno premišljevanje, in pri iskanju najboljših enakovrednih izrazov v materinščini se vadi razum jasno in precizno pojmovati.

Ako se poučuje latinščina na ta način, zadostujejo štiri leta popolnoma za zrelostni izpit.» — **P. V. B.**

Član francoske akademije znanosti v Toulouseu je postal profesor romanske filologije na zagrebški univerzi, naš ožji rojak, dr. Skok, doma iz Savinjske doline.

Žganci

«Če žena vso noč premišljuje, kaj naj skuha, potem zagotovo skuha žgance.» Tako je vedno trdil gospod Martin Velepič. Po njegovi sodbi je bilo docela nepotrebno premišljevanje, odlohovanje in posvetovanje v noči od petka na soboto. Udano je rekel vsak petek zvečer: «Jutri imamo torej že zopet žgance . . .»

Kadar pa je grozilo doma veliko perilo, in žena še zjutraj ni vedela, kaj naj skuha, je gospod Velepič odšel k Jancu ali k Štakulu, si privoščil klobasico ali toplo šunko, potem kjerkoli tudi z vrčkom pive, in potem stopil v svojo domačnost z rekom: «Saj sem vedel — žganci!»

Pozneje se je zgodilo, da je gospa Velepičeva šivala otroško perilo, Martin je pa po cenikih primerjal, kje se kupijo najcenejši vozički. V noči od srede na četrtek je slišal, kako se premetava žena po postelji: «Hej, prasi, žena, prezgodaj je. Žganci bodo šele pojutrajšnjem na vrsti. Zdaj spi!»

«Če bi ti vedel, Martin, kakšne skrbi imam!» odgovori žena in se zopet obrne.

«Kaj ti morda ni dobro?»

«Ah ne, toda če pomislim, da bomo morda imeli sina, pa da bo tudi njemu ime Martin?»

«Kdo nas pa sili, da ga krstimo za Martina — cicer bo pa morda hči!» tolaži Martin nesrečnico.

Gospa Velepičeva ni spala potem še nekaj noči, dokler ni gospod Martin energično interveniral. «Sin mora dobiti ime tehtno, moško, pa da je obenem lahko izgovorimo nežno in obenem takšno, da bo harmoniralo s primkom. Vrhu tega se mora prikladati svojemu nosilcu vedno, ko je še dete, dečko in mladenič, mož pa starec. Ne moreš si predstavljati dveletnega Vekoslava ali desetletnega Tešivoja, ali tridesetletnega Ladoslava, zlasti če se ta nesrečnik še vrhu tega piše za Velepiča. «Koliko let imate, stari?» «Stopetdeset, gospod!» «In kako vam je ime, dedek?» «Zorko!» — No, vidiš, ali pa če ima takšen tridesetleton Ludoslav kje svoje prste vmes, na se bo koj kdo oglasil: «E, je pa že spet takšen Ludoslav!»

«Toda dragi moj, sina bova vendar vzgojila tako, da ne bo imel nikjer svojih prstov vmes!»

«Vsejedno, draga, vkljub temu mora dobiti jedrnato, smiselno ime, zvočno, milo, pomembno! Takšno ime pa mu poiščem in najdem jaz, njegov oče, Martin Velepič!»

Martin Velepič se je zavedal velike naloge, ki jo je prevzel na svoje rame. V svoji knjižnici je imel dva koledarja, starega rodbinskega, in novega, narodnega.

Stari je bil vezan v lesene skorje, tiskan z debelimi črkami in v starinskem jeziku:

«Neuer Laybacher und Titular Kalender der im Herzogthumb Krain befindlichen, so wohl Geist- als Weltlichen Respective Hoch- und Niederen Dicasterien und Stellen auf das Jahr nach der gnadenreichen Gerburt JESU Christi MDCCXVIII, Welches ein Einkömmling-Jahr von 365 Tägen ist Und forderist auff das Herzogthumb Krain und andere angränzenden Länder mit allen Aspecten und himmlischen Bewegungen (auch Täglicher Witterung Astrologisch berechnet), und möglichsten Fleiss beschrieben ist. Durch A. R. D. Jo. Mandellium, Can: Praem: und Mathematicum Cum Gratia & speciali Privilegio Sac: Caef: Regiaeg: Majest: 6. Gedruckt zu Laybach (bey den Swobodischen Erben, Durch Carl Götzze, Factoren).

Drugi koledar je izšel — pa raje ne povem, da ne bo pritožbe konkurentove in reklamnega davka. Iz obeh titularnih koledarjev pa si je izbral Velepič najbolj jedrnata in zvočna imena, da najde bodočemu novemu državljanu, r. k. konfesije, najbolj zvočno in jedrnato ime. In sedaj kombinira, ali se naj mali Velepičič kliče: Telesphorus Pribislov Velepič, ali Elysius Častolov Velepič, ali Sulpicius Žitomir Velepič, ali Pantaleon Hudoboj Velepič, ali Archeodorus Hranibor Velepič, ali Lumir Monica-Florianus Velepič ali Blagota Gaudentius Velepič, itd. —

Pravijo, da od tistihmal ne pokusi nobenih žgancev več, ampak da samo kombinira po obeh koledarjih in da se je že zelo posušil.

I. SUCHY:

Odiseja v Tunjicah

Iz zbirke «Spomini Krištofovega Pepčka»

Ker je bilo pri moji stari materi shajališče vse jare in pravcate mestne in okoliške gospode, je seveda morala kuhinja nuditi vsakovrstnih izbranih jedil za gurmane in one, ki so to hoteli postati. Specijaliteta hiše so bili kuhani raki. Prinašali so jih pa kmetje iz mestne okolice: posebno tam v tunjiških brdih jih je baje kar mrgolelo v potokih. Bila pa je ravno takrat velika suša in rakov že teden dni ni bilo na izpregled. Stara mamica je tarnala ter si venomer popravljala pečo, znak, da je bila v zadregi. Sočustvoval sem ž njo.

Na sv. Pankraca dan sva jo pobrala jaz in Sveščev Janezek tia v. — tu-

Sport pri nas in drugod

Dve leti „Sporta“

26. VI. 1920. do 26. VI. 1922.

Glasilo slovenskih sportnikov, prvi in edini slovenski sportni list «Sport», prehaja v tretje leto svojega obstoja.

Ko se je spomladi leta 1920 ustanovila v Ljubljani za območje Slovenije Sportna Zveza, so si bili njeni ustanovitelji v svesti, da bo vse delo jako težko in skoro le polovino, ako ne bodo mogli propagirati pri nas še nove ideje sporta tudi s tiskom. Računalo se je prvotno z možnostjo sportne priloge h kakem dnevniku, vendar se je moralo to misel vsled strankarskih razmer opustiti. Prestala je tedaj edina pot — z lastnim listom — ali kako, ko ni imela Sportna Zveza niti toliko imetja, da bi krila vsaj lastne pisarniške stroške. Optimizem in zavedanje važnosti lastnega lista so premagali predsodke in z dobro voljo se je podvzel ta nad vse važen korak za razvoj sporta med Slovenci.

26. junija 1920., ravno na dan prihoda tedanjega regenta in pokrovitelja jugoslovanskega olimpijskega odbora Aleksandra v Slovenijo, je izšla prva številka. Posamezniki so se lotili dela z veliko vnemo, upravljali so brezplačno posle uredništva in upravništva, tako da je za začetek šlo. Računalo se je no vse, le na to ne, da je bilo takrat šo tako malo sportnikov v Sloveniji, da ti lista niti zdržati ne bodo mogli.

Toda s pojavom lista je pridobilo sportno gibanje močan napredek na vseh poljih; v vseh mestih se je čutilo novo življenje, mladina se je začela zbirati, ustanavljali so se klubi, ki so počeli z delom. Tudi pri klubih se je čutila ista težkoča, pomankanje denarnih sredstev. Mnogim, manj agilnim, je bila s tem odvzeta možnost delovanja, tisti pa, ki so obstali, vsaj močnejši, so razvili sport do stopnje, da smo v marsikateri panogi prednjačili v državi. Gotovo pa manjka še mnogo do mednarodne višine.

List je izhajal ilustriran. Zima je prinesla potrebo po zimskih sportih, in Sportna Zveza si je stavila nalogo, pokazati v slikah vso bajno krasoto naših planin po zimi. Počela je tiskati list na umetniškem papirju, pridobila si je za reprodukcijo izborne in prekrasne posnetke ter propagirala s tem zimsko turistiko in zimske sporte, ki so se osobito v smučanju razvili s presenetljivo hitrostjo. Toda to izdajanje ej bilo predrago, gospodarska kriza prošlega leta je povzročila izgubo inseratov, in treba je bilo izdajo zopet omejiti. Danes izhaja list polmesečno. Sportna Zveza pa poskuša vse, da bi ji bilo omogočeno zopetno tedensko izhajanje.

Vsebinsko je bil list vseskozi strogo stvaren brez osebnih polemik in napadov, kot jih žal toliko čitamo v ostalih jugoslovanskih listih, sploh ne pozna. Skušal je biti tudi v gradivu samem na višku, kar se mu je v precejšnji meri posrečilo. «Sport» je danes edini sportni list v Jugoslaviji, ki izhaja nepretrgoma ter je s tem tudi najstarejši.

Želimo mu, da bi tudi v bodoče žel enake uspehe pri razvoju jugoslovanskega sporta, kot doslej ter da bi postal vsem sportnikom in prijateljem sporta neprogrešljivo čtivo.

Sportni miting na Bledu

Ob pol 10. pred kavarno Toplice: Cilj kolesarske dirke Ljubljana - Bled - okrog jezera 60 km.

Ob 10. istotam: Cilj motociklistične non stop kvalitetne vožnje na progi Ljubljana-Bled 50 km.

Ob 10. v Zdraviliškem parku: Teniseturnier (nadaljevanje). Turnir se prične 28. junija ob 16. uri ter se nadaljuje 29. junija ob 16. uri in 1. julija ob 16. uri.

Ob pol 11. v grajskem kopališču: Plavalne tekme. I. plavanje gospodov na 50 m, prosti stil; II. plavanje gospodov na 50 m, hrbtno; III. plavanje gospodov na 100 m, prsno; IV. plavanje dam na 50 m, prosti stil; V. stafeta na 200 m (4 × 50); VI. skoki; VII. plavanje na progi hotel Toplice-Grajska kopelj, 600 metrov.

Ob pol 12. pred grajskim kopališčem: Tek okrog jezera na 6500 m. Startna smer Zaka.

Ob 15. v Zdraviliškem parku: Teniseturnir, zaključek: zaključna dvojna igra, mešana.

Ob 16. na igrišču v Zaki: Lahkoatletske tekme: I. tek na 800 m; II. tek na 400 m; III. tek na 200 m.

Ob 16,30 istotam: Nogometna tekma med S. K. Ilirija, Ljubljana in Malostranskym S. K. Praga.

Med odmorom: I. metanje diska; II. metanje kopja; III. Švedska štafeta 100 ×200×300×400 m.

Iz upravnega odbora LNP.

Protest Athletik-Sportkluba proti ponovnemu odigranju prvenstene tekme s SSK Celje na JNS, se odpošlje, toda s pripombo, da je rok 14 dni, v katerem bi se moral vložiti protest (pods. pravila § 25., 10. odst.), prekoračen.

Prošnja SK Elan, Novo mesto, za denarno podporo se vsled tega, ker LNP nima več na razpolago denarnih sredstev, odkloni.

Protest sodniške sekcije Ljubljana in SK Ilirije proti piscu izišlega članka v «Jugoslaviji» (kritika prvenstvene tekme SK Primorje : SK Ilirija), se preloži na prihodnjo sejo.

Prošnja igralca Slavka Breganta, ki je izstopil iz SSK Sparte, Ljubljana, za odpust karenčne dobe, se zavrne, in sicer vsled principijelnega zaključka LNP o zaščiti klubov; pač pa se vpošteva zahteva SSK Sparte za odmero karenčne dobe imenovanemu igralcu. Igralec Slavko Bregant se kaznuje s prepovedjo igre 6 mesecev.

Protest SK Svobode, Ljubljana, proti odigrani prvenstveni tekmi Lask:SK Svoboda, Ljubljana, temelječ na pristranosti sodnika, se na podlagi izjave tedanjega dežurnega odbornika LNP na igrišču v Mostah, da ni bilo nikakega govora o vidni pristranosti sodnika, zavrne.

Protest SK Jadrana proti odigrani prvenstveni tekmi SK Jadran:SK Svoboda Ljubljana se iz tehničnih ozirov ne more vpoštevati in se zavrne.

Prošnji Laska za gostovanje igralcev Martinak in Miklauc (oba SK Jadran, v prijateljski tekmi Lask:Ilirija rez., vršeči se v nedeljo dne 25. t. m. ob 16. kot predtekma tekmi «Sparta», Kladno : SK Ilirija, se ugodi.

Na temelju odloka JNSa se dovoli igranje igralcema Kühn in Nähr (Athletik-Sportklub, Celje). Verifikacija velja od sobote 24. t. m. dalje.

Gg. Rajgelj in Svetek se delegirata kot zastopnika LNP k ponovno določeni prvenstveni tekmi Athletik - Sportklub : SSK Celje, vršeči se v nedeljo dne 25. t. m. na celjski Glaziji. Tajnik I.

Olimpijske igre leta 1924. v Parizu. Francoska zbornica je po daljši debati odobrila zakonski načrt, ki določa za olimpijske igre, ki se bodo vršile leta 1924. v Parizu, kredit 10 milijonov frankov. Ker bo ta vsota za stroške vsekakor premajhna, se bo naprosila pariška občina naj tudi ona prispeva gotov znesek. Vendar pa se bo reflektiralo tudi na prostovoljne darove. Olimpijski komite meni, da bo potreboval 30 milijonov frankov.

Umetnost in sport. Člani državne opere na Dunaju so sestavili nogometno moštvo, v katerem so najboljše moči tega zavoda. Omeniti hočemo le znanega komornega pevca tenorja Piccaverja, ki bo skušal s svojimi robinsonadami kot vratar ravnotako navduševati občinstvo kakor na odru, branilca Tiemerja in v napadalni vrsti Bohnena. To moštvo bo najprej nastopilo proti moštvu dunajskih novinarjev, ki je igralo že svojo trening-tekmo proti starinom dunajske Ostmarke. Novinarsko moštvo je sestavljeno sledeče: Albala (Extrablatt), Fritz Baar (Morgenzeitung), Buresch (Neue Freie Presse), Matauschek (Deutsches Volksblatt), Willy Meisl (Sport - Tagblatt), Portuné (Reichspost), Hugo Meisl (International), Reich (Sport-Echo), prof. Schmeiger (Illustriertes Sportblatt), Kellner-Kelling (Sport-Tagblatt), Prischl (Neues Montagsblatt).

Iz življenja in sveta

Proces Besarabo

Pariz, 20. junija.

Ves Pariz govori samo madami Besarabo, ki se sedaj zagovarja pred porotnim sodiščem radi umora svojega moža. Kakor znano, je obdolžena Besarabo, da je s pomočjo svoje hčere umorila svojega moža, bogatega Besaraboja, dejala njegovo trupio v kovček, katerega je poslala v Lyon. Baje je umorila tudi svojega prvega moža, vsaj izginil je na povsem skrivnosten način s sveta.

Občinstvo je že od pamtiveka tako. Kaj umetnost, kaj znanost! Bolj kot kam drugam dere ljudstvo na sodnijo, če je najavljen kak senzacionalen proces, ker je kaj takega vedno bolj popricirano, učinkovito in razburljivo, kakor vsa gledališča in razstave. S kakšno pohlepnostjo opazuje vulgus obtoženca, najsibo že zločinec ali ne, kako brani svojo glavo, vsak na svoj način. Za občinstvo porotna obravnava ni nič drugega kakor kinematograf ali predigra k aktu obglavljenja, pri katerem igrata glavno vlogo rabelj in njegov stroj. Nič drugega pravzaprav ne vleče barbarske množice k obravnavam. Prepričan sem, da bi ljudje niti pol toliko ne drli v sodne dvorane k obravnavam, če bi se odpravila smrtna kazen, zakaj ječa gotovo ni tako interesantna za ljudi kakor giljotina.

Pričakovati je, da bo madam Besarabo, čeprav je ženska, vendar plačala svoj zločin z glavo. Vsa spretnost njenega advokata Mora-Giafferija ne bo dosti izdala zoper težo obtežujočih dejstev. Pred preiskovalnim sodnikom sta zločinki — madame Besarabo in njena hči iz prvega zakona, Pavla Jacques, — pravzaprav že priznali svoj zločin, dočim pred porotniki sedaj konsekventno tajita in lažeta. Žal, da porotniki niso strokovnjaki, ki bi se mogli otresti vseh osebnih vplivov, ampak preprosti možje, katerim vsaka bajka napravi v možganih zmedo, da ne vedo, kaj bi rekli. Tako je postal proces že neznosen za vse.

Mnogo prijateljev obtoženke se sedaj trudi, da bi poudarjali njeno moralnost in jo prali pred očmi javnosti po raznih listih in lističih, predvsem pa so na njeni strani literatje, zakaj madama je bila tudi pisateljica, ki je objavila že več večjih ali manjših del, v verzih in prozi. Čital sem njene stvari, prvič, ko so izšle in drugič, ko je postala pisateljica popularna vsled svojega zločina. Pisala je pod psevdonimom Héra Mirtel, toda po mojih mislih vse skupaj ni vredno, da bi človek resno govoril o stvari. Madame Besarabo je sila eksotična in kapricijozna ženska, poleg tega tudi spiritistka in znana feministka; ustanovila je pri sebi celo ugleden literatski salon. Vse polno pariških quasi-pisateljev in bohemov je bilo vedno okrog nje. Eden od njih, o katerem je šel glas, da ga hoče madama za zeta svoje hčere Pavle, je to zvedel šele pri obravnavi in je take govorice kar najbolj energično zavrnil, češ, da se je vedno navduševal za «bolj deviške in sramežljive ideale».

Obtoženki se branita na ne posebno duhovit način: njun sistem obstoji v kratkem v tem, da tajita čisto vse, kar sta bili doslej resničnega izpovedali in celo tisto, kar je dognala preiskava. Silno zanimivo je poslušati gospo Besarabo, ko govori o svojih dosedanjih izpovedih kakor o vročični nezavesti, iz katere se ne spominja več svojih misli in besed. Čimbolj napreduje obravnava, tem manj sočustvuje občinstvo z obtoženkama, ker je težko razumeti to «modro nogavico», ki se je pordečila od krvi, sedaj pa hoče naenkrat zopet biti bela. Njen branitelj bo imel silno veliko dela, če bo hotel kako rešiti svojo klientko pred giljotino. Vse olajšujoče okoliščine je že navedel in čeprav se dela sedaj zločinka polblazno, vendar je ves svet prepričan, da se je izvršil zločin na Square le Brulere po dobro premišljenem načrtu in iz materialnih interesov. Besarabo je moral v grob zato, ker svoji dobri ženi ni hotel podariti celega milijona, ki ga je bil ravnokar zaslužil pri kupčiji s petrolejem.

Leo d' Orler.

(Proces proti madami Besarabo in njuni hčeri se je med tem že končal. Mati je bila vsled umora svojega moža obsojena na 20 let ječe, hči pa, ki je bila obdolžena sokrivde, je bila vsled pomanjkanja dokazov oproščena.)

Ekspedicija na Gavrizankar

«Times» prinašajo nekaj pisem in brzojavk generala Brucca, vodje angleške ekspedicije, ki si je stavila nalogo, splezati na Gavrizankar in preiskati in mapirati himalajsko pogorje. — General poroča:

«Ledenik Rongbuk, 25. maja.

Dne 21. maja so dosegli trije člani ekspedicije na Gavrizankar na neki turi višno 26.800 čevljev (8170 m). To je gotovo najvišja točka, katero so kdaj dosegli ljudje na svetu. Točka, katero so pri preiskavanju terena za nadaljnja podvzetja dosegli naši ljudje, se nahaja samo še kakih 2200 čevljev (720 m) absolutne višine pod vrhom Gavrizankarja. S tem smo obenem potolkli dosedanji rekord v višino, katerega je bil dne 18. julija leta 1909. dosegel vojvoda abruški pri poizkusu splezati na točko K_2 s 24.583 čevlji (7450 m). Člani ekspedicije, ki so dosegli ta rekord, so: G. L. Mallory, ki je že lansko leto vodil naše plezalne ture, dalje T. H. Sommerwell in major E. F. Norton. Dan pred to svojo turo so imenovani prenočevali na prostem v višini 25.000 čevljev (7600 metrov). Še nikoli niso na tako visoki točki prenočevali ljudje.»

«Simla, 7. junija.

Mallory, Sommerwell in Norton so se zdravi in nepoškodovani vrnili s svoje ture, na kateri so dosegli višino 26.800 čevljev (8170 m). Vso pot do taborišča št. 3 do dosežene točke in nazaj jim ni bilo treba uporabljati aparatov za vdihavanje kisika.» (Taborišče št. 3 leži v severnem ustju vhoda v Čangtse in severno od Gavrizankarjeve skupine v višini 21.000 čevljev (6370 m).

Dne 30. aprila je poročal general Brucce:

«Od mojega zadnjega poročila dalje je ekspedicija precej napredovala. V splošnem smo imeli lepo vreme, kar nas je seveda osrečilo, ker dotlej največ zaradi vremena nismo mogli tako napredovati kakor smo to predvideli v naših načrtih. Teren je postal v splošnem lepši, ovirala nas je le nekoliko nizka temperatura, ki pade ponoči često na minus 25 stopinj. Vreme je na vzhodnem in severnem kompleksu himalajskega masiva precej izpremenljivo, toda vendar navadno drugačno kakor na masivih par sto milj proti zahodu. Tu, pod najvišjim vrhom sveta, imamo sedaj pravcato pomlad: vsi vrhunci so prevlečeni z mrzlim snegom, ki je popolnoma trd in hoden. Kako drugačne so razmere v tem letnem času v naših evropskih Alpah ali kakor že omenjeno, na nižjih masivih v zapadni Himalaji! Tisti del Himalaje je v tem času vsled preobilice snega namreč popolnoma nepristopen.

Pri nas ni tako, čeprav bi se na prvi pogled marsikomu zdelo, da so razmere v zahodni Himalaji za raziskavanje ugodnejše. Na vrhovih je mraz v prvih mesecih leta silno hud, čeprav je vreme v splošnem lepo in solnčno. Pogorje leži ravno v sferi monsuma, ki najbolj vpliva na vzhodne dele pogorja in ki navadno precej dolgo traja. V jeseni je samo radi mraza in vetra onemogočena vsaka tura v zapadni Himalaji, čeprav je vreme še tako solnčno.

Zato je na zahodu Himalaje vreme samo kaka dva meseca v letu ugodno za raziskavanja, dočim je na vzhodu ugodno cele štiri mesece. Longstaff meni, da je ta cenitev preoptimistična in sodi da je samo en mesec v letu mogoče plezati na Himalajo kar se tiče vremenskih ugodnosti.

V svojem zadnjem pismu sem vam sporočil, da smo imeli zadnje čase veliko sitnosti in težkoč s transportnim moštvom. Da se ne bi pri delu za taborišče ob Vzhodnem Rongbuškem ledeniku preveč zamudili, smo sklenili zaposliti pri ekspediciji devetdeset domačinov-Tibetancev kot kulije, kar je šlo pa težje, kakor smo si mislili. Končno se nam je posrečilo najeti komaj kakih štirideset kulijev, ki so dva dni sicer hrabro vztrajali pri delu, tretji dan pa so sporočili, da jim je zmanjkalo hrane in prisilili so nas, da smo jih spustili domov po živež. Odšli so v dolino Kharta, ki leži svojih trideset milj zračne linije vzhodno od doline rongbuškega ledenika in se niso več vrnili. Na nezanesljivost domačinov mora že itak vsak raziskovalec Azije in še posebno Tibeta računati že v naprej, toda nam je bilo vse to silno sitno. Preostalo nam torej ni nič drugega, kakor da smo poizkusili preboleti to izgubo in smo se podali vsi brez izjeme na delo za taborišče. Medtem sta dne 5. t. m. Struth in Morshead temeljito preiskala vzhodno od taborišča ležeči teren okrog Čang La, da bi poiskala točko, ki bi bila pripravna za taborišče na vznožju te gore. Rezultat ekspedicije je bil povoljen. Potem smo postavili tudi na nekem vrhu tri ure od taborišča št. 3 v smeri po dolini vzhodnega Rongbuka kamenito kočo katero smo napolnili z množino živeža in plaht za nepremočljive šotore itd.»

Dne 15. maja je poročal general Bruce:

«Dne 6. t. m. je odšel del ekspedicije od taborišča št. 3 ob vzhodnem bregu ledenika Rongbuk proti točki, katero je bil dosegel leta 1921., ko je hotel fotografirati vzhodni del ledenika z Gavrizankarjevo maso v ozadju major Wheeler. Tam imamo sedaj postavljeno taborišče št. 2, ki leži v višini 19.360 čevljev. Potem smo iskali poti čez stranski ledenik, ki je v vsem kompleksu najbolj raztrgana partija in ki se pričenja blizu vrha 22.580 (7300 metrov), to je mali vrh na severnem delu Čang Tseja severno od Everestovega masiva. Dne 7. maja je del ekspedicije pasiral stranski ledenik.»

Polkovnik Struth, ki je vodil to partijo, poroča:

«Napredovali smo ob vzhodnem bregu rongbuškega ledenika do točke, kjer stranski ledenik doseže vzhodno Rongbuški ledenik. Ves ledenik je silno raztrgan, piramide in razpoke predstavljajo divje konfuzen prizor. Kakih osem milj po ledeniku je še dobro šlo, toda naenkrat smo stali pred ogromno razpoko, ki se vleče od severovzhoda proti jugozapadu, globoka kakih dvesto čevljev, široka kakih tri do štiristo. Ta razpoka nam je pot proti jugovzhodu popolnoma onemogočila. Obrnili smo se torej naravnost proti jugu proti točki 20.100 (6200 m).

Nebo je bilo previčeno s črnimi oblaki, toda vseeno nam je bilo pošteno vroče, ko smo plezali čez ledene, kakor kremen trde ledeniške piramide. Večina od nas je dobila napade gorske bolezni (omotica, glavobol, silna utrujenost). Toda kljub temu smo se trudili naprej, dokler nam ni popolnoma zaprla poti tri do tristopetdeset čevljev visoka vertikalna ledena stena. Stali smo pred njo vsi obupani in malosrčni. Tedaj pa je najl Morshead nekako kakor po čudežu našel nekje ozek prehod, s katerim smo se sklenili okoristiti drugi dan. Ob 5. uri popoldne se je vsa četa zdrava vrnila v taborišče št. 2.

Dne 8. maja je ista četa še enkrat napravila isto pot, pasirala razpoko, o kateri je govor zgoraj, ko pa je došla na drugo stran, je stal pred njo Gavrizankar v vsej svoji veličasti in vzvišeni lepoti. Dostop do njega je najden.»

Plodonosna trgovina na račun ubogih

«Petit Journal» poroča o smrti nekega 95 letnega starca, ki je umrl te dni v Bretagni, ki je sejal srečo svojim bližnjim, sam pa se povspel do blagostanja, zbirajoč mlodare — za maše. Ta tip je prehodil daljave in daljave, posetil vse vasi in mesta v Bretagni in Normandiji, obračajoč se na pobožne osebe, ki jim je bilo do tega, da bodisi že iz kateregakoli vzroka kak duhovnik prebere za nje mašo. Kdor se je vpisal za mašo, je dal temu človeku predujem, ki ga je on potem potrdil in se s tem zavezal, da bo izpolnil željo dotičnika. Ko je nabral dovolj predujmov za maše, pa je šel h kakemu jako siromašnemu duhovniku, mu dal nekaj denarja, da je bral vse plačane in naročene maše. Duhovnik mu je dal tudi potrdila, s katerimi se je neznanec potem vračal k vsem onim, ki so mu dali predujem in zahteval potem še ostanek.

Na ta način je berač podpiral župnike in pobožno tolažil one, ki so dajali za maše, sam pa si je skozi dolga leta nabral krasno premoženje v znesku 800.000 frankov, tako da je mogel na stara leta bogato vživati sadove svojega dolgoletnega in mukepolnega beračenja.

---

njiška brda. Naprtila sva si vsak velik kos kruha in culjo ter hajdi v gore. Sveščev Janez je imel dokaj sočutno srce za tuje gorje. Njemu sem potožil zadrego svoje stare mame in on je bil isti, ki je kljub strogosti svojega očeta bil takoj pripravljen deliti z menoj skorjico kruha, štrapace in — negotovo bodočnost.

Ko je v Podgorju odbila ura tri, sva se zakadila na podgorske griče. Prekoračivši jih sva dospela v prijazno dolinico, kjer je žoburel potočič Tunjščica. Le-tu sva se utaborila. Pod grmičevjem je Janezek napravil nekak vigvam, nastlal po tleh mahu, odložil tam mojo in svojo culjico s kruhom, odrezal dve veliki palici ter pred vhodom pritrdil med kamenjem kljuko iz medne pločevine, nabasane s smodnikom. Metalec min bi naj služil kot varnostna priprava proti napadom divjih živali, katerih je po njegovem zatrdilu kar mrgolelo v podgorskih gričih. Od štirih pa do šestih sva prebrodila potočič v vsej dolžini dolinice. Brezuspešen trud. Niti enega raka ni bilo na izpregled. Po večerji kruha sva legla počivat. Janezek je smrčal, mene pa je zeblo. Dozdevalo se mi je, da vidim tam za potokom bližajoče se luči. Strah me je bilo, da sem se kar tresel. Janezka sem dregal in dregal, toda mrcina je spal, kakor bi ga ubil. V smrtnem strahu sem izluščil iz zavoja žveplenko (tačas še nismo imeli vžigalic) ter jo obdrgnivši ob hlačnicah primaknil gorečo h kljuki. Počilo je, kakor še ne pomnim, odmevalo po gričih in dolini, dozdevne luči so ugasnile, Janezek pa se je — valjal po tleh in vpil na vse grlo: «Asa, asa moja buča!» Toda zgodilo se mu ni ničesar, samo sanjal je, kakor je pozneje pravil, o napadu rokovnačev, ki pa sem jih ravno v pravi čas prepodil s topovskim strelom. Nekaj časa sva vlekla sapo nase, potem pa jo pobrala čez drn in strn, da se je kar dračje lomilo pod nogami. Vsa razopihana sva naposled prišla do ogljarske bajte, ki je bila pa neobljudena. Šele tu sva zopet krepko zasopla ter se prepustila zasluženemu počitku.

Že zarana drugega dne sva preko onstranskih gričev dospela v dolinico, ki je je istotako močil potočič. Zajtrka seveda ni bilo. Pa kaj naju je to brigalo, saj sva bila dobro rejena. Tisti dan sva imela še precej sreče, nabrala sva najmanj 16 rakov. Janezek je imel pa smolo. Ko sva namreč vzdigovala kamenje v potočiču, je zdajci velik rak Janezka všipnil v nogo. Joj, kako je kričal. Ko sem mu hotel pomagati, sem v svoji nerodnosti culjo, kjer so v mahovju bivali ujeti raki, položil v — vodo. Facit je bil, da sem pač odstranil raka orjaka raz Janezovo nogo, da sta pa dva ujeta druga iz culje izginila v vodi. Opoldne sva došla do mežnarije v Tunjicah. Tam nama je dal mežnar-šomašter nekako kosilce ter naju izpraševal, od kod in kam. Povedala mu sicer nisva, da sva na lovskih potih, ker bi bila gotovo prišla v kolizijo s tamošnjimi kmeti-rakelovci. Kdo sva, pa sva mu povedala.

Bil je ravno torek in v našem mestu običajni tedenjski semenj. Seveda so naju doma že davno pogrešali.

Mestni birič je bil tudi stalni gost pri moji stari materi. Njemu je sirota potožila tužno vest, da sem ušel itd. Birič jej je svetoval (ta premetena duša je to storil seveda zbog zárade, ker se mu je obetalo plačilo), da naj pusti na štirih vogalih mesta razbobnati vest, da sta ušla Janezek in Pepček. Sveščev ata je bil namreč naš sosed.

Proti enajsti uri se je ob grmenju bobna razlegal po mestnih ulicah in osobito na glavnem trgu oni patriarhalični, stereotipni «Se da na znanje...» Birič je storil svojo dolžnost in purgarji so zmajevali z glavami: «Ti paglavci, Bog se usmili!»

Mej tem časom sva pridno lovila. Ujela sva še nadaljnih sedem pitanih rakov. Kako nama je poskakovalo srce radosti in zadovoljstva. Bila sva takrat resnična altruista, saj nama je šlo zgolj za dobrobit stare mamice in njenih gostov.

Proti večeru se je vračal iz mesta domu kmetič, ki je slišal ono razbobnano vest: «Se da na znanje, da sta Sveščev Janezek in Krištofov Pepček neznano kam pobegnila in da naj se živa proti nagradi takoj zasačita in dovedeta domu.» Le-ta kmetič je mene poznal. Pa saj ni čuda, da me je takoj spoznal, ko pa se je moja svetlorumena buča svetlikala tam izza grmičevja, kjer sva ravno obirala zadnjo skorjico kruha. Ker je možakar znal za mojo brzonožno svojstvo, se nama je približal z vso opreznostjo in — bila sva v pasti, oziroma najina ušesa. Ta kožoderc naju je enostavno prijel za ušesa ter neizpregovorivši besedice gnal po brdih nizdol. Culjica mu je mahala raz ramo ter bila ob njegova suha rebra, da nama je pokalo srce sočutja — za rake.

Ko so v mestu prižigali prve petrolejske lampe, smo dospeli na «Graben». Pričakovala so naju različna čuvstva, hočem reči, mene objemi stare matere in mastna večerja, ubogega Janezka pa šiba atova. Rake je mama obdržala. Kmetič-kozoderc pa je dobil svoje Iškarjotovo plačilo. Tudi birič se je drugega dne mastil z raki ter mene gladil, rekoč: «Glej ga Pepčka, kako priden fantiček je, ki tako skrbi za svojo staro mamico!» Potuhnjenec, ki je za bobnanje skupil kar tri goldinarje in še rake povrhu.

Bilo, prešlo!

Gospodarska vprašanja

IZGLEDI SVETOVNE LETINE.

Zadnja poročila o stanju posevkov iz raznih držav kažejo v splošnem lahno zboljšanje. Skoro po vseh evropskih državah je padlo dosti dežja, ki je bil že zelo potreben. Zaostali posevki so se večinoma popravili in je pričakovati, da žetev ne bo mnogo zakasnela.

V naši državi je dež v splošnem zelo koristil in je prišel še v pravem času; žalibog, da so ponekod, predvsem v južni Srbiji, nastopile povodnji in je po raznih krajih tudi toča naredila mnogo škode. Vse te vremenske nezgode, ki so bolj lokalnega značaja, pa odtehta dež, ki je precej namočil zemljo. Vsled izboljšanih izgledov na letino so začele tudi cene nazadovati. Le iz Osijeka in nekaterih krajih poročajo, da so cene zopet nekoliko poskočile, kar pa je lokalnega značaja. V južni Srbiji je žetev ječmena že dovršena. V večini ostalih krajev naše države pričenja te dni. V Dalmaciji je ponekod ječmen tako slab, da so ga morali pokositi, kar pa pri presojevanju žetve ječmena v naši državi ne pride v poštev, ker je v Dalmaciji površina posevkov vobče majhna.

Iz Rumunije prihajajo še nadalje zelo ugodna poročila. Izdaten dež, ki je padel zadnje dni, je posevke izredo zboljšal. Za novo žetev je dovoljen razen za pšenico in rž svoboden izvoz proti plačanju izvozne carine, ki se bo še določila.

Iz Nemčije se glasijo poročila v splošnem kakor zadnjič. Zaostali posevki so dohiteli v glavnem svoj normalni čas in se žetev ne bo mnogo zakasnela. Cene so nekaj časa naraščale, sedaj pa precej kolebajo in se ne ravnajo preveč po padanju marke.

Uradna poročila iz Rusije označujejo stanje setve v pokrajinah ob Črnem morju in v srednji Rusiji za zadovoljivo, tožijo pa o kobilicah, ki so nastopile v velikih rojih v Kavkazu, Ukrajini in v pokrajini ob Volgi. Nova žetev brezdvomno ne bo zadostovala za prehrano prebivalstva in bo potreben precejšen uvoz.

V Avstraliji je bilo v zadnjem času precej dežja in se posevki dobro razvijajo. V Indiji je bil lahen dež. V južnem delu Zedinjenih držav (v severni Karolini, Teksasu in v južni Oklahomi) se je začela že koncem prve polovice t. m. žetev. Drugih novih poročil še ni. Stanje žetve je nadalje dobro. Trg kaže po močnem kolebanju sedaj mirnejšo sliko.

Po poročilu mednarodnega poljedelskega instituta v Rimu znaša površina, posejana z ozimno pšenico, v Belgiji, Bolgarski, Španiji, Finski, Franciji, Litvi, Poljski, Češkoslovaški, Rumuniji, Kanadi, Zedinjenih državah, Indiji, Alžirju in Tunisu celokupno 43 milijonov ha, to je za 13 odstotkov več, nego lani, površina, posejana z ržjo, pa okoli 10 milijonov ha, to je za 12 odstotkov več, nego lani. V Evropi in Zedinjenih državah so se sicer pšenični posevki zmanjšali in gre to povečanje pšeničnih posevkov na račun Indije, ki ima posejana ogromna polja s pšenico.

Po tem poročilu izgleda za enkrat, da bo letos merodajna za žitno trgovino v prvi vrsti Indija, zlasti, če bo tam dobra letina.

RESOLUCIJA GLAVNE SKUPŠČINE ZVEZE INDUSTRIJCEV.

Na III. redni glavni skupščini Zveze industrijcev v Ljubljani dne 21 t. m., o katere poteku smo že poročali, so bile sprejete sledeče resolucije:

1.) Resno in nujno opozarjamo Finančno upravo, da je njena dosedanja finančna politika nevzdržljiva in nezdrava. Ta enostranska in skrajno fiskalna politika ogroža vitalne interese industrije, ki je važen faktor v našem gospodarstvu. Opozarjamo, da je sedanje kaotično stanje davčne zakonodaje le nujna in naravna posledica tega, da se tesnosrčno in dosledno zametujejo obče priznana načela finančne politike, da se gospodarske organizacije dosledno odrivajo od sodelovanja pri Davčni zakonodaji in da se povsem utemeljeno in stvarno podprte resolucije, spomenice in predlogi teh organizacij omalovažujejo. — Naša industrija se nahaja še v razvoju in bojuje težke boje. V takem položaju treba zdrave in velikopotezne finančne politike, ki zastopa interese države, a obenem ščiti vitalne interese važnih gospodarskih faktorjev.

2). Zahtevamo, da se pri davčnih reformah, ki se morajo izvesti, zaslišijo naše gospodarske in stanovske organizacije. Le tako pridemo do ukrepov, ki zadostijo državnim potrebam, ne da bi ogrozili obstoja industrije. Sodelovanje naših organizacij je naša nujna zahteva in ni dopustno, da gre Finančna uprava preko nje.

3.) Obsojati moramo, da je Finančna uprava ustanovila nov vojni davek za leto 1920. na povsem neobičajen način in proti svoječasni izjavi, da je vojno leto 1919. zadnje, za koje se predpiše vojni davek. Take protislovne izjave in odredbe škodujejo našemu narodnemu gospodarstvu in uničujejo ugled finančne uprave. Vsled naknadne uvedbe vojnega davka za leto 1920. se nahaja industrija v prekarnem položaju, ker se radi pomanjkanja denarnih sredstev ne more mobilizirati kapital, potreben za kritje tega davka. Opozarjamo tukaj, da finančna uprava ni niti malo upoštevala vsestransko utemeljenih predlogov glede reforme vojnega davka, koje so gospodarske organizacije svojčas objavile. Nujno pozivamo finančno upravo, da ukine vojni davek za leto 1920 in da v nadalje opusti take neobičajne eksperimente.

4.) Po našem naziranju je davek na poslovni promet škodljiv, in pozivamo finančno upravo, da ta davek čimprej odpravi, kakor hitro to dopustijo oziri na finančno ravnotežje.

5.) Odločno zahtevamo, da se nemudoma ukine plačarina z vsemi pribitki. Ta specijalen davek zadeva zgolj Slovenijo in Dalmacijo. Dokazano je, da je ta davek zastarel in socialno nepravičen.

6.) Zahtevamo, da se ukine davčnojamstvo delodajalcev po finančnem zakonu za leto 1921. To davčno jamstvo povzroča neprijazne odnošaje med delodajalci in delavci. Opetovano je prišlo radi tega do ostrih konfliktov v industrijskih podjetjih. Delavci sami stoje dosledno na stališču, da se sme in more dohodninski davek predpisati zgolj njim in se protivijo priznati delodajalcem pravico odtegavanja davkov.

7.) Finančno upravo nujno in resno pozivamo, da ustanovi zakon v zaščito industrije. Recipirajo naj se vsaj one določbe, koje je uvedla Češkoslovaška. Zahtevamo predvsem, da se dovolijo primerni odpisi in dotacije rezerv za obnovitev stavb, strojev in obratnih naprav. Take določbe je nujno vzeti zlasti v nov zakon o obdavčbi delniških družb. Ako se to ne zgodi, bo brezdvomno svojčas nastopila gospodarska kriza osobito, če se naša valuta okrepi.

8.) Nujno potrebno je, da se reformira pristojbinski namestek. Opozarjamo, da tega davka ostale pokrajine države ne poznajo. Ako ni mogoče pristojbinskega namestka takoj odpraviti, se mora vsaj pri ocenitvi nepremičnin in pritiklin postopati s pravilnim razumevanjem današnjega položaja.

9.) Zahtevamo, da se davčnim strankam dostavijo davčni plačilni nalogi. Ukinitev plačilnih nalogov jemlje davčnim strankam možnost davčne kontrole in davčne pritožbe.

10.) Finančno upravo nujno pozivljamo, da čimprej izvede enoten za vso državo veljaven davčni sistem. Sedanji položaj s petimi različnimi davčnimi sistemi je nevzdržen in škoduje ugledu naše finančne uprave in naše države. Radi neenakih davčnih bremen povzroča obče nezadovoljnost. Pri izenačenju davčnih sistemov in davčnih bremen pa moramo zahtevati, da se ukinejo oni specijalni davki iz avstrijske zakonodaje, ki obremenjujejo zgolj našo pokrajino, predno se uveljavijo davčne določbe iz drugih davčnih sistemov.

TRŽNA POROČILA.

Ljubljanski trg. (Tedenski pregled.) Tržni promet je živahen vsled večjega zunanjega povpraševanja. Goveje meso: cena stalna za meso I. vrste 68 do 70 K, II. vrste 52 K. Telečje meso 60 K kg; svinjina I. vrste 86 do 90 K, II. vrste 80 K, trebušna slanina 100 K, riba in sal 116 do 124 K, mast 120 do 130 K, svinjina I. vrste 86 do 90 K, II. vrste 80 K; kg koštruna 36 K, jagneta 56 K. Piščanec 60 do 70 K po velikosti, kokoš 100 do 120 K. Ljubljanski trg glede perutnine ni potrebam primerno založen in pride na trg le navadno, kmečko blago. Mesni izdelki: kg krakovskih in debrecinskih klobas 112 K, hrenovke, safalade in posebne 100 K, pol prekajene kranjske 130 K, suhe kranjske 180 K. Divjačine in rib malo; vsled pomanjkanja blaga pretirano visoke cene. Mleko stoji na ceni 10 do 11 K; kg surovega masla 160 do 172 K, čajno maslo 240 K. Moka bazira na detajlni ceni 25 K za št. 0, kaša 20 K, ješprenj 24 K, otrobi 12 K, koruzna mok 17 K, koruzni zdrob 19 K, pšeničen zdrob 28 K, ajdova moka I. vrste 34 K, II. vrste 26 K, ječmen 14 K, oves 14 K, proso 14 K, koruza 12 K, fižol ribničan 14 K, prepeličar 17,50 K, leča 44 K. Gobe kg 35 do 40 K, borovnice liter 5 K, rdeče jagode liter 24 do 30 K, kmečke češnje 8 do 10 K liter, štajerske 12 do 16 K kg, grah neluščen 18 do 24 K, luščen 40 do 46 K liter, kolerabe 12 K kg, čebula nova 16 do 20 K, stara 24 do 26 K, česenj nov 18 do 20 K, etar 28 K, pesa 12 K, buče 12 K, glava solate 1 do 3 K po velikosti, kumare 40 do 50 K kg, fižol v stročju 40 K, krompir, nov, importiran, 20 do 24 K kg, star krompir 7 K, jajce 4 do 4.50 K.

Novi Sad, 22. t. m. (Produktna borza.) Pšenica baška, oziroma sremska (78 kg z 2 odst. primesi) zaključena po 375; ječmen baški (63—64 kg) ponujan po 295; oves baški, oziroma sremski, ponujan po 305; koruza ab Novi Sad zaključena po 302,50; koruza ladja ab Bosanski Brod zaključena po 318,75; moka št. 0 (baza) zaključena po 545.

= **Izvoz konj.** V generalni direkciji carin se je rešilo, da se odslej zabrani izvoz konj v kontingentih, ker so se vršile velike zlorabe.

= **Ukinjena prepoved izvoza živinske krme iz dvoposestniških zemljišč v obmejnem ozemlju.** V izvozni tarifi od 27. septembra 1921, ki je sedaj v veljavnosti, je med drugim predvidena tudi prepoved izvoza živinske krme. Ker v sami izvozni tarifi ni posebej označeno, da se ta prepoved nanaša samo na produkte v notranjosti države, so car. oblasti omenjeno določbo interpretirale in uporabljale tudi v obmejnem dvoposestniškem prometu. Na intervencije sosednih držav in na razne pritožbe naših dvoposestnikov, ki imajo del svojega zemljišča v sosednih državah in ki jim sosedne države z ozirom na našo prepoved izvoza ne dovolijo izvoz sena iz njihovega teritorija, je finančni minister sporazumno z poljedelskim ministrom odredil, da se prepoved izvoza živinske krme (sena, slame, ovsa, otrobov, odpadkov pri čiščenju žita) iz naše države ne nanaša na ono živinsko krmo, ki je proizvod dvoposestniških zemljišč v obmejnem ozemlju. Taki proizvodi se torej smejo brez ovir izvažati. Pričakovati je, da bodo v kratkem tudi sosedne države ukinile tozadevne prepovedi, ki so jih odredile samo kot retorzijsko sredstvo.

= **Carine prost uvoz vagonskih delov.** Glede uvoza vagonskih delov iz inozemstva je Generalna Direkcija Carin izdala sledeči odlok: Ker so z odlokom C br. 61602 od 22. IX. 1920, III. toč. carine prosti kompletni vagoni, tračnice, skretnice, materijal za montiranje tračnic, se mora analogno po določbah glede uvoza strojev in strojnih delov (odlok C br. 60353 od 20. IX. 1921. — štev. 231—1921. Služb. Novin) tudi III. točka odloka C br 61602 tolmačiti tako, da se tudi vagonski deli na temelju omenjenega odloka lahko uvozijo carine prosto. Industrijci, obrtniki in železnice, ki hočejo take dele uvoziti, morajo predhodno s posebno prošnjo izdejstvovati dovolitev ozir. oprostitev od carine pri Gen. Direkciji Carin. V prošnji morajo označiti vrste in množine takih delov in namen, za kateri se uvožijo; v prošnji naj se pozovejo na Razpis Gen. Dir. Carin štev. 161 — C br. 35543 od 17. junija t. l.

= **Produktivna borza v Beogradu.** Beograjska borza je sklicala konferenco bankirjev, trgovcev in industrijalcev, na kateri se je obravnavalo vprašanje osnovanja produktne borze v Beogradu. Izvolil se je ožji odbor, ki naj prouči vprašanje in sestavi načrt.

= **Nova tvornica volnenega blaga.** V Iloku se snuje tvornica volnenega blaga, d. d., z glavnico v znesku 5 milijonov dinarjev, od katerih se bo za sedaj vpisalo le 1,125.000 dinarjev. Med osnovalci je na prvem mestu Srpska sremska banka v Rumi. Sodeluje domači in češkoslovaški kapital.

Fiat avtomobile

znamke „Torino“ in „Austro-Fiat“

po originalnih tovarniških cenah
kakor tovorne avtomobile nudi

O. Žužek, Ljubljana, Sodna ul. 11

Tel. inter. 461.

Najstarejša slovenska **pleskarska in ličarska delavnica** IVAN BRICELJ, Dunajska cesta 16, se priporoča. Izvršitev točna, cene zmerne.

Sprejme se
1 knjigovodja bilančnik, 1 korespondent
iz železne stroke, zmožen slovenščine, srbohrvaščine in nemščine. — Ponudbe na **Tovarna verig, d. d. v Lescah pri Bledu.** 1978

Za čiščenje kavarne
sprejme kavarna «Zvezda» najrajše dva zakonca pod ugodnimi pogoji, ki se določijo ustmeno. 1970

Kopirne role
(suhe in mokre)
THE REX Co., Ljubljana 548

Priporočamo
knjige za mladino:
Ilka Jova Zmaj, Pisani oblaki. Vezano D 7·—, po pošti D —·40 več.
Ilka Waschtetova, Pravljice. Z večbarvnimi slikami. Vezano D 11·—, po pošti D —·50 več.
Kabberten-Sorli, Bob in Tedi. Povest s slikami. Broš. D 6·—, vez. D 8·—, po pošti D —·75 več.
Ilka Jova Zmaj-Gradnik, Kalamandarija. Otroške pesmi. Vezano D 5·—, po pošti D —·35 več.
Naroča se pri **Tiskovni zadrugi v Ljubljani, Prešernova ulica, nasproti glavne pošte.**

Obvestilo.
Obveščava cenj. odjemalce in p. n. občinstvo, da sprejemava nova dela in popravila po najnižjih cenah. **Gotovi čevlji v zalogi. Turistovski čevlji domačega izdelka.** 1743
Ant. in Jož. Brajer-Kapele
Ljubljana, Turjaški trg (Breg) št. 1.

Proda se v Zagrebu gostilna
dobro idoča, v sredini mesta, z vsem inventarjem in kletjo. Cena po dogovoru. Vpraša se na naslov **Marko Kraševac, Zagreb, Tkalčičeva ul. br. 19.** 1961

Kolesarji in cenj. dame!
Prepričajte se v lastno korist in oglejte si veliko zalogo dvokoles in otroških vozičkov novih modelov. 1877
‚TRIBUNA‘, tovarna dvokoles in otroških vozičkov,
Ljubljana, Karlovška cesta št. 4. Trgovina: Stari trg št. 23.

SIR
Grojer v hlebih ca. 30 kg,
Tilsit „ „ 6 „
Trapist „ „ 1 „
prvovrstno blago ponuja po najnižji ceni
FR. OZOM, sirarna, Št. Jur ob južni železnici. 1912

Sokolske potrebščine
za člane, članice in naraščaj, kakor tudi sukno za kroj priporoča tvrdka
A. & E. Skaberně, Ljubljana, Mestni trg 10. 1595/č

Velika avto-delavnica in garaža JOSIP JUG
sprejema vsakovrstna popravila od najmanjših do generalnih popravil. Postrežba točna, dela zajamčena. 1779
Maribor, Tržaška cesta 16.

Suhe gobe, lipovo cvetje, brinjevo olje in poljske pridelke
plača najbolje tvrdka 1802
SIRC-RANT, KRANJ,
telef. int. št. 9, in nudi po najnižjih cenah na debelo **sladkor, riž, olje, kavo itd.**

Pozor! **Prodam:** Pozor!
1 mizo iz jesenovega lesa, fino izdelano,
1 mizo iz črešnjevega lesa, polno delo, vse politirano, 1983
1 mizo iz hrastovega lesa, masivno,
1 pisalno mizo in nekaj pohištva iz mehkega lesa po primerni ceni.
Ivan Andlovic, mizar
Gosposvetska c. 13, Kolizej, pritličje, vrata 36.

Večja elektrotehnična tovarna
sprejme takoj
resnega trgovskega uradnika
zmožnega slovenskega, hrvatskega in nemškega jezika, za pisarno in potovanje. Gospodje iz elektrotehnične stroke imajo prednost.
Ponudbe na **Volta, tovarna žarnic v Mariboru.**

Mali oglasi

Službe

Kontoristinja 1923
v tehn. pisarni popolnoma izvežbana, zmožna slovenskega in nemškega jezika ter vseh pisarniških del, želi premeniti službo. Nastop takoj. Cenjene ponudbe pod «Kontoristinja 1313» na upravo «Jutra».

Akademik
išče čez počitnice primerne službe v Ljubljani. Ponudbe na upravo «Jutra» pod «Akademik». 1986

Službo
kot knjigovodja, korespondent ali potnik za vso Jugoslavijo pri kakem velepodjetju želi trezen, soliden, tridesetleten aktiven drž. uradnik z maturo in odlično kvalifikacijo, z večletno blagajniško prakso, več knjigovodstva. Govori in piše slovensko, srbohrvatsko (cirilica) in nemško. Nastop takoj ali pozneje. Ponudbe na upravništvo «Jutra» pod št. 1969.

Strojepisko
sprejme takoj odvetnik dr. Jos. Lavrenčič, Dalmatinova ulica 5. 1951

Prodam

Zaboje za stroje,
močne, težke, iz 2½ cm debelih desk, proda Delniška tiskarna. 1957

Neprepitalne

Kupim hišo
v Ljubljani, ki je pripravna za gostilniško obrt, koncesijo imam; kupim pa tudi kje drugje v kakem večjem kraju ali vzamem v najem za takoj ali za pozneje. Cenjene ponudbe na Anton Maver, Ljubljana 7, Celovška cesta št. 26 (hotel Vega). 1940

Enodružinska vila
z vrtom in vsem modernim komfortom v mestu ali vsaj v bližini istega se kupi. Cenj. ponudbe pod «Vila 1922» na upravo «Jutra». 1958

Stanovanja

Doktor iuris 1961
išče meblirano sobo z zajutrekom trajno ali vsaj za čas počitnic dijaško sobo. Ponudbe pod «Takoj 82» do 28. junija na upravo «Jutra».

Razno

Plavalne pasove
iz plutovine izdeluje tovarna zamaškov Jelačin & Komp., 1900 Ljubljana.

Priporočajo se:

Skladišča:
Balkan, d. d., Dunajska c. 33. [d. p.]

Spedicija:
Balkan, d. d., Dunajska c. 33. [d. p.]

„Orient“ d. d., Sodna ulica štev. 3, telefon 463.

Trgovine:
Trgovina z usnjem in čevljarskimi potrebščinami **Šestak & Ravnihar,** Sodna ulica 4.

J. C. Mayer, manufaktura, Ljubljana.

Trgovina z železnino in cementom **Erjavec & Turk,** pri „Zlati lopati“, Valvazorjev trg 7.

Snoj & Modic, manufaktura, Prešernova ulica 3.

Trgovina z železnino **O. Zajc,** Florijanska ulica.

J. Maček, Ljubljana, Aleksandrova c. 3, trgovina z oblekami.

Grom, carinsko posredništvo in spedicija, Kolodvorska ulica 41

Gradbeno podjetje, ing. Al. Hrovat in Alb. Černe, Krekov trg 10/I.

Stavbeno podjetje **Tavčar & Svetina,** Gosposvetska c.

Josip Bajželj, steklar, Gosposvetska cesta

Mehanična delavnica: [d. p.]
Bar Franc, Cank. nabr. 5. Tel. 407.

Pisalni stroji: [d. p.]
Bar Franc, Cank. nabr. 5. Tel. 407.

Razmnoževalni aparati: [d. p.]
Bar Franc, Cank. nabr. 5. Tel. 407.

Ed. Skopek, urar, Mestni trg 8. Velika zaloga ur, zlatnine in srebrnine. Lastna strokovna delavnica. Cene nizke.

E. Moré, sodavičar, Martinova cesta.

Litografični zavod **Cemažar in drug,** Cesta na južno železnico, za belgijsko vojašnico. Vsakovrstne etikete, lepaki in druga litografična dela.

Fotografski umetni zavod **August Beriheld,** Ljubljana, Sodna ulica 13.

Devetstopetnajsto

Tragedija naroda.

Tajinstvena noč... Dvanajsta je odbila. Med svetim kamenjem zaritim v Bistriške bregove se dviguje plošča težko in počasi, dvigajoča na svojih plečih šest vekov. Tajinstvena noč jo privzdiguje, kakor se je odprl v velikonočni uri grob gospodov, v katerem je počival veliki nauk, ki je zavladal svetu. Dviguje se in iz mračne globine pod njo se pojavlja prosojna senca belega viteza. Vse na njem je bilo nekoč carsko, sijajno, okinčano, kakor v tisti dobi naše zgodovine, ki je z vitezom legla v grob. Sledovi šestih vekov zakrivajo sedaj mrtvi sijaj. Na sokolu iz čistega zlata, ki je krilil na grebenu bogatega šlema so prebita krila, polomljeno perje in kjer je sijalo nekoč dvoje sokolovih oči, dvoje dragih kamnov, zija sedaj dvoje praznih votlin. Bojni oklep, pokrivajoč moška prsa, je ves ogolel in sem in tja se še poznajo sledovi dvoglavega orla, ki je nekoč s svojimi krili prhutal na oklepu in krasil okovane grudi junakove. Iz meča, visečega ob stegnu, se je poizgubilo drago kamenje, in blato vlažnega groba je zatisnilo prazne votline, kjer so nekoč lesketali biseri. Z zlatimi zaponkami pod vratom zapeti bogati plašč je preperel, se spremenil v pajčevnasto haljo. Lice vitezovo je posinelo in upadlo, bela brada in valovi snežnih las sličijo pepelu, katerega bo vsak čas razpihal prvi dih vetra. Samo dvoje svetlih oči v globokih očesnih duplinah sije kakor dvoje ogorkov pogorelega ognja.

Prikazen obstane na plošči, ozre se na levo in desno. Pogleda na strmo brdo za starim Drven-gradom, ki zapira vzhodno grlo bistriškega klanca in spomni se slavnih dni. Pod nogami pregleda razbito kamenje in spomni se dobe, ko je legel v ta grob. Oko plove v daljino, kamor hite valovi Bistrice in se dviguje Prizren, kjer bo na bregovih Bistrice nocoj izdihnila država. Prisluhne šepetanju valovčkov, prhajočih in lomečih se ob razdrobljenem kamnu, katerega je hudournik nanosil v njeno korito s kamenitih višin.

Prisluškuje tajinstvenemu razgovoru noči, katerega nosi na svojih krilih veter z Jezerca, žvižgajoč čez klance, čez uspavane daljine. Ozre se proti nebu, če še žari večerna zvezda in ni še minula doba, ko smejo prebivalci grobov prihajati na zemljo. Potem odkoraka lahkim, odmerjenim korakom po stezi, ki vodi od razvalin sv. Arhangela mimo stoletne platane na Marošu, pod katero so se nekoč carjevi poslanci in sli v hladu široke krone krepčali, predno so skočili v sedlo in švignili čez ravno Metohijo, da se spno v planine, ki so Drim tako ljubeznivo objele v svojem naročju in preko njih dospo na sinje obale morja, ter sporoče primorskim kefalijam gospodarjeve zapovedi.

Na Marašu pri platani stoje že prve prizrenske hiše, ki se na levi obali Bistrice kopičijo v strmih stenah, kakor gnezda, druga nad drugo. Še enkrat se je previdno ozrl nočni vitez pri prvih hišah, da se uveri, če spava že vse mesto. Povsod mir in tišina, mrzel veter se poskuša skrivati pod strehami, trese slabe dimnike, se lovi v vejah ogolelih dreves, obupno toži krog visokih minaretov, podobnih nagrobnim spomenikom, ki se dvigujejo nad temnimi strehami, pod katerimi valuje megleno morje. Visoko v hribu, pri zadnjih hišah, cvili ozebel pes, spodaj v dolini ropoče odpeto kolo zapuščenega mlina, skozi ozke ulice šume in žubore potočki, drveči v Bistrico. Vesoljni mir povsod, vse spi in sanja mrtve sanje.

Prikazen stopa dalje, se krade skozi ozke ulice v sencah debelih zidov, pazljivo se izogiba ležečih na tleh, pred hišami in vežami, zavije nato v stransko ulico, ki se v lahnem klancu pne do velike in ugledne zgradbe, katere dvorišče zapirajo močna, dvokrilna vrata. Pred njimi stoji vojak z nasajenim bajonetom. Glavo je pogreznil v plašč do vratu, čez ušesa potegnil šajkačo, naslonjen na podboje preganja dremavico, ki mu jo prinaša mraz, ter se greje z lastnim dihom.

Vojak na straži, vojak čuje. Kaj čuva v tej pozni uri, ko niti Bog ne misli na Srbijo? Mogoče bdi stražar nad mirom, da bi nikak šepet ne prebudil umirajočega. Ali je častna straža ravnokar preminulega. Kaj straži, kaj vendar straži?

Beli vitez se poda naravnost proti njemu, vojak se zdrami iz sna, dvigne glavo, odpre oči, prestrašen zagrabi puško, napne petelina in pozove s hripavim glasom:

«Stoj! Kdo je?»

«Jaz,» odgovarja beli vitez z mračnim, grobim glasom.

«Kdo si?»

«Kralj Vukašin Mrnjavčević.»

«Geslo?»

«Kraljevska krona.»

«Hodi!»

Senca mariškega kralja, ki je nekoč iz daljnih in krvavih bregov reke priplula do sem, da se izpolne sveta prisega čuvarja carske krone v grobu, izgine pod okrušenim portalom, stopa tiho in lahko preko dvorišča, postoji pod oknom, skozi katerega lijejo bledi žarki sveče, begajoči sem in tja po dvorišču.

Tam notri se nekaj dogaja, kajti beli vitez se nasloni na zid ter upre svoj mrtvaški pogled v notranjščino.

•

V prizrenski bogoslovnici stanuje prestolonaslednik, vrhovni poveljnik srbske vojske in nosilec kraljeve oblasti.

Rektor mu je v gornjem nadstropju odstopil sobo. V tej preživlja prestolonaslednik skrbi polne dneve, sprejema poročila, se posvetuje o poslednjih odločitvah. Prostrane stene so zastrte s srbskimi ćilimi in krase jo rodbinske slike: Dvoje oken gleda na dvorišče, toda vsled svoje višine sredi brda, po katerem plezajo prizrenske hiše, plove pogled nad strehami hišic in se izgublja v daljavi, kjer lije Bistrica v Drimove vode in kjer v globokem ozadju stoje Prokletije, ki dele vode in so zagradile plodno Metohijo pred divjimi planinami, prostirajočimi se do morskih obal.

Na okrogli mizi sredi prostorne sobe leži zemljevid, na katerem je mladi nosilec krone zarisal globoke brazde z debelim svinčnikom. Mnogo pripoveduje ta zemljevid. Drhteča roka je zarisala boječe debelo črto. To je zid, ob katerega butajo sovražnikovi valovi. Dvoje malih oaz, Prizrena in Bitolja niso še zalili. Linija poteka gladko v vsej svoji dolžini, le med Lepencem in Binačko Moravo se krivi, premakne na vrhove Črne gore in nato zopet v dolino Binačke Morave med Kačanikom in pri Domoravcu. Na teh delih zemljevida je črta nervozno dvakrat, trikrat zavita, majhni rdeči krogi značijo kraje, kjer so se vršile poslednje borbe in odločevale usodo Srbije pod Šar-planino.

Že dva dni prestolonaslednik ni zapustil sobe. Prejšnje dni je od večera do jutra prisostvoval mnogoštevilnim in brezkrajnim sejam vlade in vrhovnega poveljstva, kjer se je končno izprožila grenka, toda jasna resnica, da ni nikake nade več. Na te seje ni nihče več prinašal seboj upanja, vsak je nosil obup in določiti je bilo treba samo še pota, po katerih bodo zapustili Srbijo.

(Dalje prihodnjič.)

Ustanovljeno leta 1896. Ustanovljeno leta 1896.

Mednarodni transporti

Antonio Biancheri & Comp., Postojna

Centrala: **Ponteba.** 1436

Podružnice: **Postojna** (Poštni predal 17), **Villach** (Poštni predal 51). — Agenture: **Prestranek, Trbiž, Arnoldstein.**

Odprema vsake vrste blaga.

Specialna odprema živil, žive in zaklane živine v katerikoli kraj.

Jadranska montanska družba

Brzojavi: „Montana". d. z o. z. Telefon št. 9.

Ljubljana, Zvonarska ulica 5 (J)

Prodaja in kupuje na debelo: Vse vrste kovin, rudnin in kemikalij ter vse industrijske izdelke, spadajoče v rudarsko, fužinarsko in kemijsko stroko. Import. Eksport. 1457

Največji davki 1337

katere plačate, Vam nastanejo, ako ne gledate na to, kjer nakupujete, izgubite denar in imate poleg tega večkrat še sitnosti. Poizkusite enkrat z ilustriranim katalogom tvrdke **H. Suttner (imetnik Henri Maire) v Ljubljani št. 6.** Ta Vam svetuje resnično dobre ure, špecijalne znamke »IKO« iz lastne tvornice v Švici, kakor tudi druge dobre žepne ure, zapestne ure, svetilne in stenske ure, verižice, prstane, zapestnice, uhane, namizno orodje, krstna in birmska darila in vso drugo zlatnino in srebrnino. Pa tudi porabne predmete, kakor n. pr. škarje, nože, britve, lasestrižne in brivske stroje, steklorezec, doze za tobak, svalčice in smodke, nažigače in denarnice kupite dobro in ceno pri tvrdki:

H. SUTTNER (imetnik Henri Maire) v Ljubljani št. 6.

EKSPORT! EKSPORT!

Veletrgovina haloških vin

Vinko Stoklas

Sv. Andraž v Halozah, želez. postaja Ptuj

priporoča svojo bogato zalogo namiznega, kakor sortiranega vina, iz haloških in ljutomerskih goric, posebno pa garantirano pristna mašna vina. Solidna dobava po ugodnih cenah. V sredini vinogradov. Cene brezkonkurenčne. 1458

Kdor hoče imeti res s pristnim blagom prepleskano hišo, pohištvo in lakiranje raznih „koles" v peči, naj se obrne na tvrdko

Tone Malgaj, stavbni in pohištveni pleskar in ličar **Ljubljana,** Kolodvorska ulica 6.

Veletrgovina

kmetske manufakturne robe

nudi razno tkaninsko robo na primer platna (Blaudruck), oxforde, jadrovine, hlačevine, svilene in bombaževe robce, sukanec, kakor tudi vsakovrstno drugo blago. 1705

Vilim Pick, Zagreb

Telef. 3238. v lastni hiši. Duga ulica 6.

Gustav pl. Lugano

Mici pl. Lugano

roj. Predanič

poročena 1972

Gradec Brežice

Ing. dr. Miroslav Kasal

oblastveno poverjeni stavbni inžener in mestni stavbenik

Ljubljana, Gradišče 13.

Stavbno podjetje in tehnična pisarna za betonske, železobetonske in vodne zgradbe, arhitekturo ter vsakovrstne visoke zgradbe. 941

Izvršilev. Projektiranja.

Mnogo denarja pribrani 1895

vsakdo ki uporablja

„Solit" nedoseženo

sredstvo za ohranjevanje podplatov!

„Solit" ne manjkaj v nobeni varčni hiši, zato ker postane podplat zajamčeno

dvakrat tako trpežen kakor tudi

omehčan in čuva noge mokrote!

Mnogokrat priznano. Enostavna uporaba.

1 steklenica za poizkušnjo «Solita», ki zadostuje za tri pare čevljev z navodilom o uporabi in zavojnino

Din 10·—

proti prejšnji poslatvi ali s povzetjem.

Glavna razpošiljateljica za SHS:

Tvrdka Bacho & Co., Račje pri Mariboru.

(Prekupci se iščejo proti visoki provizijl.)

Gradbeno podjetje

ing. Dukić in drug

Ljubljana, Resljeva cesta 9.

se priporoča za vsa v to stroko spadajoča dela. 1003

Dr. Heiss jun.,

dejanski zdravnik in zobozdravnik v Ormožu št. 17,

ordinira vsak dan od 8.—12. ure. 1934

Iščemo korespondentinjo 1890

zmožno srbohrvatskega in nemškega jezika v govoru in pisavi, perfektna strojepiska in stenografinja. — Začetna plača K 3600·—. Nastop takoj. Ponudbe na: **Medn. trg. sped. d. d. „Orient" v Mariboru.**

Zaloga vseh sokolskih potrebščin

slavnostnih in telovadnih krojev za člane, članice in naraščaj; dalje **telovadnih čevljev, ovratnikov in jahalnih odej,** vse po meri. — Vsa naročila se izdelujejo najkesneje v osmih dneh. Ceniki na zahtevo zastonj.

PETER CAPUDER, dobavitelj J. S. S.

Ljubljana, Vidovdanska cesta št. 2. 1913

Velik pisarniški pult

se proda.

Poizve se v upravništvu „Jutra".

Jakob Fortuna

mizarski mojster v Žireh

izdeluje po ugodni ceni 1901

trpežne vrtne in sobne stole

ter se priporoča cenjenim naročnikom za obilna naročila.

Prometni zavod za premog

d. d.

v Ljubljani

prodaja

iz slovenskih premogovnikov

velenjski, šentjanški in trboveljski premog

vseh kakovosti, v celih vagonih po originalnih cenah premogovnikov za domačo uporabo kakor tudi za industrijska podjetja in razpečava

Ia čehoslovaški in angleški koks za livarne in domačo uporabo, kovaški premog in črni premog.

Naslov: 985

Prometni zavod za premog, d. d. v Ljubljani, Miklošičeva c. 15/II.

Domače vesti

* *Cenjene naročnike, ki niso še poravnali naročnine, ponovno prosimo, da to nemudoma store, ker bi jim morali drugače neprekleno v 5 dneh list ustavitt.*

* **Memoari princezinje Jelene.** Beograjski revijl «Novi Život» je dala princezinja Jelena na razpolago svoje memoare. Princezinja Jelena je bila, kakor znano, poročena z ruskim velikim knezom Ivanom Konstantinovičem in je mogla na ruskem dvoru opazovati vse intimnosti življenja poslednjih Romanovcev, posebno še v svetovni vojni in ob početku ruske revolucije. Memoari vzbujajo v Beogradu velik interes.

* **Dr. Cvijić v Slavoniji.** V Osijek je dospel predsednik «Akademije nauka» in univerzitetni profesor gosp. dr. Jovan Cvijić. V njegovem spremstvu se nahajajo profesor gosp. dr. Milojević, kartograf in nekaj akademikov. Oni se nahajajo na naučnem potovanju po sremski, virovitički in požeški županiji.

* **Svetozar Pribičević v Splitu.** Minister prosvete Pribičević prispe prihodnje dni s svojo rodbino na letovišče v Split. Demokrati mu pripravljajo sijajen sprejem. Njegov brat, poslanec Milan Pribičević, je že prispel iz Korčule v Split, kjer bo priredil več predavanj.

* **Odkritje spominske plošče** slovenskemu pisatelju drju. Janezu Mencingerju na njegovi rojstni hiši na Brodu pri Boh. Bistrici se vrši v nedeljo, dne 9. julija, točno ob 12. uri. Vas Brod leži v smeri proti Boh. jezeru in je oddaljena od postaje Bistrica - Boh. jezero 2·5 km. Zunanji gostje, ki se nameravajo udeležiti slavja, pridejo v Bohinj lahko s takozvanim turistovskim ali dopoldanskim osebnim vlakom. Ker se vračata proti Ljubljani vlaka šele zvečer ob ½7., oziroma ½8., je udeležencem slavja zaeno dana možnost, da polete popoldne na bližnje Bohinjsko jezero ali da si ogledajo druge prirodne krasote Bistriške doline.

* **Avstrijski konzul na Reki.** Z Dunaja poročajo, da je kancler imenoval italijanskega državljana Giorgia Meynieur za častnega konzula avstrijske republike v reški državi.

* **Atentat na poslanca Ščeka.** Kakor poročajo iz Gorice, sta te dni, ko se je slovenski državni poslanec Šček vračal iz Števerjana v Brdih, padla za njim dva strela iz revolverja. «Goriška Straža» poroča, da druhal, ki se je zagnala in streljala na Ščeka, pripada komunistični stranki.

* **Nabori v Postojni.** Kakor po drugih slovenskih okrajih Julijske Benečije, tako so bili tudi v Postojni potrjeni vsi. Tudi mladeniči z vidnimi napakami, n. pr. z enim očesom, niso prosti, ampak morajo v Trst na konstatacijo. Nabori so se vršili razmeroma mirno. Največjo pozornost so vzbujali mladeniči iz Slavine. Oba dneva njih nabora so korakali v gruči mirno po mestu, noseč pred sabo z lipovim cvetjem okrašen napis «Občina Slavina». Resno, brez vpitja, vriskanja in petja, vsak brez najmanjše cvetice, traku ali okraska, v temnih oblekah s črnimi ovratnicami — tako pri dohodu, kakor pri odhodu. Tudi v gostilni, kjer so obedovali, je vladala tišina. Videlo se jim je, da se zavedajo resnosti dneva, ki ima poseči globoko v njih mladost in v njih življenje sploh.

* **Protislovenski izgredi v Trstu.** Vest o poškodbi spomenika na Krnu je razburila tržaške kroge bivših kombatantov. Čeravno so vesti o poškodbi zelo netočne in nejasne in čeravno je vodja kombatantov v svojem nagovoru rekel, da je zločin na Krnu zagrešil «neznan Slovenec», in čeravno, tudi če bi bil zločinec Slovenec, Slovenci v Trstu nikakor ne morejo biti odgovorni za to, kar počenja kak posameznik na Krnu, se je vendar obrnila jeza kombatantov proti tržaškim Slovencem. Kakor poroča «Edinost», so pri ravnateljstvu železnic prisilili neke slovenske uradnike, da so zapustili urad, ter so se nato obrnili proti poštnemu ravnateljstvu, kjer pa se je ravnatelju Pascoliju posrečilo, da jih je pomiril. Pri omenjenih demonstracijah so se posamezni tako daleč spozabili, da so udarili uradnika, bivšega italijanskega častnika - bojevnika, ki jim je izjavil, da ne zapusti svojega mesta, ker smatra, da čiti ugled države s tem, da dela. To je pravilno stališče resnega moža. Z odstranitvijo tistih par slovenskih uradnikov, ki komaj zadostujejo najbolj nujnim potrebam za vzdrževanje prometa z jugoslovanskim zaledjem, pa bi se državi samo škodilo.

* **Slovenec — poslanec v Zedinjenih državah.** Ameriški slovenski listi poročajo, da je predlagan za kandidata za državne volitve v državi Ohio odvetnik Slovenec Fran Lavše. Predlagal ga je bivši clevelandski župan in vojni minister Newton Baker, naglašajoč, da so Slovenci kot politična skupina v Clevelandu opravičeni, da imajo svojega zastopnika v parlamentu.

* **Ravnatelj čekovnega urada v Zagrebu suspendiran.** S sklepom poštnega ministrstva je bil ravnatelj zagrebškega čekovnega urada dr. Božo Marešić suspendiran.

* **Dobrovoljski dom v Beogradu.** Članica uprave Zveze dobrovoljcev in častna podpredsednica gospa Natalija Munk je te dni iz Beograda odpotovala v Bosno. Prepotovala je že Hrvatsko, Slavonijo in Vojvodino ter nabrala za gradnjo dobrovoljskega doma že znaten znesek 800.000 Din. Dom se zgradi v Beogradu na trgu nasproti železniški postaji. Stavbišče je beograjska občina brezplačno prepustila.

* **Proslava Vidovdana.** Prejeli smo: Organizacija Jugoslovenskih nacijonalistov priredi v sredo, dne 28. t. m. točno ob 8. uri zvečer «Vidovdansko proslavo» v vrtu (areni) «Narodnega doma». Program bo izpoljnevala glasba Dravske divizije, nagovor odbora, deklamacije, pevske točke itd. Vstopnina prosta — dobrovoljni prispevki v fond «Orjune» se z zahvalo sprejemajo. V slučaju slabega vremena se vrši proslava istotam v dvorani J. N. A. D. «Jadrana». Prireditev se vrši pri pogrnjenih mizah. Pozivljamo vse rodoljube in zavedne Jugoslovane, da kar v največjem številu posetijo proslavo in na ta način dokumentirajo svoje razumevanje za narodne praznike.

* **Vidovdan na Bledu se** bo praznoval 28. t. m. po sledečem razporedu: Obhod ob jezeru v povorki, vojaška godba, godba Zveze jugoslov. železničarjev, pevci, društva, šolska mladina, občinstvo. Rasvetljava Bleda, čolni z lampijoni. Odhod povorke ob 20.30 iz zdraviliškega parka mimo hotelov Malner, Toplice in Petran pod kraljevi dvorec, kjer bo podoknica kraljevski dvojici. Povratek skozi Zako. Po obhodu koncert v hotelu Evropa. Petje in godba ZJŽ. V zdraviliškem domu bo igrala godba dravske divizije.

* **Razpečavanje lirskih falzifikatov.** Iz Splita poročajo, da je tamkajšnja policija aretirala več oseb, ki so že dolgo časa razpečavale ponarejene lirske bankovce in oškodovale zlasti tamkajšnje trgovce za velike vsote.

* **Gradbena delavnost v Beogradu.** Gradbena delavnost je v Beogradu letos zelo živahna. Od početka letošnjega leta do srede junija je bilo izdanih 426 dovoljenj za gradnjo trinadstropnih hiš. Veliko število prošenj pa še čaka na rešitev pri ministrstvu za javna dela.

* **Stavka tramvajskih uameščencev** je izbruhnila včeraj popolnoma nepričakovano v Zagrebu. Do stavke je prišlo pred vsem radi tega, ker je uprava izigravala kolektivno pogodbo in odtegnila uslužbencem plačo za 1. majnik.

* **Uradne ure mariborske carinarnice.** Uradne ure na carinskem uradu v Mariboru se od 26. t. m. dalje prično ob pol 8. zjutraj ter trajajo do 14. ure, ob sobotah pa od 8. do pol 14. ure. Blagajna posluje vsak delavnik od pol 8. do 13., oziroma ob sobotah do pol 13. ure.

* **V spomin kraljeve poroke** je obdarilo Kolo jugoslovenskih sester 250 najrevnejših vojnih sirot s perilom, obleko in pecivom. Obdarovani učenci ljubljanskih šol se najtopleje zahvaljujejo vsem Kolašicam.

* **Dar konjiške posojilnice v kulturne** svrhe. Posojilnica v Konjicah je povodom kraljeve poroke podarila v kulturne namene 50 tisoč kron, in sicer 10 tisoč kron za gradnjo otroške bolnice v Mariboru v roke tamošnjega Slovenskega ženskega društva, 40 tisoč kron pa za gradbeni fond «Sokolskega doma» v Konjicah.

* **Velikodušen dar Žitnega zavoda v Ljubljani.** Državnim oskrbovancem v «Dečjem domu» v Bohoričevi ulici 29 in «Materinskem domu«, Streliška ulica 14, je poklonil Žitni zavod 225 doz kondenziranega mleka za priboljšek na dan poroke Nj. Veličanstva kralja Aleksandra I. Žitnemu zavodu izreka odsek za zaščito dece in mladine kar najlepšo zahvalo.

* **Nov slovenski inženjer.** Gosp. France Ravnik z Bleda je dne 21. t. m. na dunajski visoki šoli za poljedelstvo, gozdarstvo in kulturno tehniko položil inženjerski izpit.

* **Cui prodest?** V dnevnem časopisju sem čital vest, da se je vladi predložil predlog glede upokojenja vsega učiteljstva, ki že služi nad 30 let. Da bi imeli obilico na višku svoje naloge stoječega učiteljskega naraščaja, ki bi mogel nastale vrzeli ne le s svojim številom, ampak tudi s svojo kvaliteto zamašiti, potem bi bila predlagana akcija kolikor toliko opravičljiva. Ali danes, ko stoji marsikatera oddaljena šola brez vsake učne moči, ko delujejo premnoge šole z reduciranim številom učnega osobja, ko so na podeželskih šolah učitelji srednje kanonične starosti bele vrane, ko so ostale na omenjenih šolah menda le vsled zakona vztrajnosti in čuta dolžnosti starejše učne moči, ki ne vzgajajo le vsled vojnih razmer posurovelo mladino, ampak se morajo tudi pehati z vojno izobrazbo in povojnim mentalitetom oblagodarjenim učiteljskim naraščajem: danes bi bila taka naredba v nedogledno škodo našega naroda. Naj bi se šolske oblasti raje ozrle po tistih, hvala bogu, maloštevilnih osebah, ki mrze državno vzgojo, katerim je patrijotična vzgoja naroda deveta briga, ki ne ganejo niti z mezincem proti raznim protidržavnim agitacijam in še celo ovirajo svoje tovariše pri tem delu. Hic Rhodus, hic salta! Naše stare, v narodnem boju osivele korenine pa pustite pri miru in boga zahvalite, da hočejo delati. — Učiteli.

* **Skrivnosti agrarne reforme.** Minister pravde, finance in za agrarno reformo so izdali dne 21. julija 1919. uredbo, katera strogo zabranjuje vsako odtujitev in obremenitev veleposestev, brez izrecnega dovoljenja ministra za agrarno reformo. Člen 7. te uredbe natančno navaja slučaje v katerih sme minister izdati tako dovoljenje. Ta naredba nikjer ne navaja, da ne velja to tudi za Windischgrätza v Planini. Zvedeli pa smo, da je Windischgrätz prodal ribolov v okolici Cerknice nekemu gospodu iz Ljubljane za nizko ceno 4000 K in ribolov v Logatcu nekemu drugemu gospodu za 3000 kron, to je vsota, katero nudijo nekateri sportniki za enoletno najemnino. Windischgrätzovo posestvo je pod državnim upraviteljstvom; kdo je odgovoren za to ignoriranje državnih zakonov?

* **Požrtvovalna kočevska mladina.** Na inicijativo šolskega vodje, gosp. Tea Petrianega je darovalo odnosno nabralo za «Dom kraljice Marije» 350 otrok slovenske osnovne šole v Kočevju 722 Din 95 para kot spomin na dan poroke Njegovega Veličanstva kralja in kraljice. V isti namen ter iz istega povoda je dalje darovalo, oziroma nabralo 268 otrok nemške osnovne šole v Kočevju 968 Din 30 para. Živel plemeniti šolniki! Živela kočevska šolska mladina, ki je pokazala topločuteče srce za osirotelo in trpečo deco!

* **Javna produkcija slepih v Celju.** Največji reveži so gotovo slepci. Ti siromaki imajo v Ljubljani v svojem zavodu tudi posebno šolo za slepce. Slabo se jim godi, ker dobivajo le majlno podporo in so navezani tudi na to, da si s produkcijami kaj zaslužijo. In ti reveži priredijo jutri, dne 26. junija ob osmih zvečer v «Narodnem domu» javno produkcijo. Čisti dobiček produkcije je namenjen za gradnjo lastnega doma.

* **Poboj ob naboru.** V četrtek popoldne so se v Hočah pri Mariboru stepli fantje, ki so šli na nabor. V Pristernikovi gostilni pri kolodvoru so v prepiru zaklali gostilničarja in še enega domačina. Nesrečni alkohol!

* **Kdor zna pa zna.** V Zagrebu so si te dni juristi tamkajšnje univerze ogledovali policijske zapore. Naslednji dan pa so stražniki ugotovili, da sta dva jetnika pobegnila na ta način, da sta se pomešala med dijake in odšla z njimi na prosto.

* **Zaradi požiga aretiran.** Na Bistrici je te dni začelo goreti gospodarsko poslopje gostilničarja Petra Ažmana. Gostilničar je ogenj še pravočasno opazil in požar s pomočjo sosedov pogasil. Orožniki iz Podbrezja so aretirali nekega moža, ki je osumljen, da je zanetil požar, ker mu gostilničar zaradi policijske ure ni hotel dati pijače.

* **Umor iz ljubosumnosti.** Iz Boke Kotorske poročajo, da je te dni ustrelil neki orožnik orožniške postaje v Tivtu podčastnika vojne mornarice Edvarda Vardijana. Vzrok umora je bilo baje ljubezensko razmerje orožnika do Vardijanove zaročenke. Orožnika so aretirali in ga izročili sodišču.

* **Tovarna celuloidnih glavnikov pri Ljubljani.** V kratkem se prične, kakor nam poročajo, z zgradbo velike in z najmodernejšimi stroji bogato opremljene tovarne, ki bo izdelovala celuloidne glavnike in sploh vse celuloidne predmete v zadostni množini za Jugoslavijo in za izvoz. Z delnim obratovanjem se bo nadaljevalo že v nekaj mesecih. Tovarna bo imela še posebno tovarno za izdelovanje celuloidne tvarine.

* **Strela in ogenj.** V petek je v Pohorju pri Mariboru treščilo kar v tri hiše, vendar pa se je ogenj zanetil samo v eni, a so ga gasilci takoj zadušili. Posestniku Slambergerju je oplazila strela 5 letnega sinčka, ki je bil lahko ranjen, posestniku Jerovšu pa je ubila junčka.

* **Samomor lahkoživca.** Mariborsko sodišče je že nekaj mesecev zasledovalo radi goljufij in poneverbe več stotisoč kron znanega lahkoživca in pustolovca Antona Šarha, po poklicu lesnega kupčevalca. Ker pa se nikakor ni hotel odzvati povabilu, so dobili orožniki poziv, da ga aretirajo. Ko so ga sedaj izsledili v Rušah, je vzel samokres in si pognal kroglo v glavo. Bil je v par minutah mrtev. Oškodovana sta lesna industrija na Koroški cesti v Mariboru in Srpska zadružna banka v Novem Sadu.

* **Nesreča na železnici.** V postojnsko bolnico je bila predvčerajšnjem pripeljana žena železniškega delavca Mejatoviča iz Rakitnika. Prinesla je kosilo možu, ki je delal na Prestranku. Čakajoč ga, se je naslonila na železniški voz. Nenadoma se je vlak premaknil in reva je prišla pod kolesa, ki so jo grozno razmesarila. Umrla je takoj po prepeljavi v bolnišnico.

* **Še o vlomu v Tičarjevo trgovino.** Kako nevarnega in predrznega zločinca je ujela ljubljanska policija v osebi elektromonterja Josipa Keršiča, dokazuje sledeči incident, ki se je pripetil včeraj dopoldne. Policija ga je v svrho konfrontacije njegovih izpovedb tekom zaslišanja peljala na označene točke v mestu. Keršič je med drugim tudi obljubil, da bo pokazal, kje se nahaja njegov sotovariš. Ko pa je prispel v spremstvu policije na Vodnikov trg, se je nepričakovano bliskovito zagnal v gnečo in skušal ubežati. Vedel je namreč, da se redarji v taki gneči brez nevarnosti ne morejo poslužiti samokresa. Imel pa je zopet smolo. Ženske so mu namreč zaprle pot, nakar se je, hočeš nočeš moral zopet izročiti v varstvo stražnikov, ki so ga potem močno vklenjenega odvedli zopet na policijo.

Objave

* *Kongres Narodnega ženskega saveza.* Ljubljančanke, ki se hočejo udeležiti kongresa naj pridejo po izkaznico v petek 30. in v soboto 31. julija t. l. od 9. — 12. ure dopoldne in od 3. — 6. ure popoldne v društvenem prostoru Kola jugoslovenskih sester, Šolski drevored. Brez izkaznice ne bo dovoljen vstop na kongres in druge prireditve. Pristojbina za čajanko se plača istotam.

* *Pripravljalni odbor za Kongres Narodnega ženskega saveza* potrebuje nekaj stanovanj in prosi vljudno, da bi oni, ki imajo na razpolago kako sobo, se priglasili v petek n soboto od 9. do 12. ure dopoldne in od 3. do 6. ure popoldne v pisarni Kola jugoslovenskih sester, Šolski drevored.

* *Občni zbor I. mestne moške podružnice Družbe sv. Cirila in Metoda* v Ljubljani se vrši dne 30. junija (v petek) ob 6. uri v pisarni C. M. družbe v «Narodnem domu». Vsi odborniki in člani se vljudno vabijo k udeležbi. — Predsednik prof. Bartel.

* *Brivnice* v Ljubljani bodo na Vidov dan od 7. ure do 12. opoldan odprte, na sv. Petra in Pavla dan pa cel dan zaprte.

* *Društvo «Soča» v Ljubljani* vabi svoje člane, prijatelje in drugo, neprisiljeno zabavo ljubeče ljubljansko občinstvo na «zabavni večer» z najraznovrstnejšim vsporedom, katerega priredi v soboto, dne 1. julija t. l. ob 8. uri zvečer na vrtu (v slučaju slabega vremena v salonu) hotela «Tivoli». Na programu je vojaški orkester, petje, dvospevi, solospevi, originalni komični prizori itd. Vstopnina: za osebo 5 Din, za družine treh članov 10 Din. — Odbor.

* *Javno predavanje ruskega profesorja* g. Grigorija Bostuniča se vrši v hotelu «Lloyd» danes ob 10. uri. V drugem svojem predavanju bo prof. Bostunič govoril «O historično-političnih odnošajih med Anglijo, Indijo in Rusijo». Bostunič, ki je prepotoval mnogo sveta, razkriva razne diplomatične intrige in nam poda pravo sliko angleškega značaja.

* *V prid «Dečjemu domu»* priredi I. dekl. mešč. šola pri sv. Jakobu v Ljubljani razstavo risarskih izdelkov in ženskih ročnih del. Vabimo vse in vsakogar, ki se zanima za napredek naše šole. Razstava bo otvorjena od nedelje 25. t. m. do vštetega torka 27. t. m. vsak dan od 9. zjutraj do 7. ure zvečer. Vstopnina 1 Din. Na prodaj bodo tudi skrinjice v prid Jugoslovenski Matici.

* *Češka obec v Ljubljani* priredi v soboto dne 1. julija 1922 v areni Narodnega doma (dvorana akademskega društva Jadran) družabni večer, na katerem bo nastopil najboljši češki damski imitator, variatni parodisto in kabaretni umetnik Ladja Ladjanek. Vabimo vse prijatelje humora in dovtipa k mnogobrojnemu obisku. Imenovani umetnik obvlada tudi hrvatski jezik. Začetek ob 20. in pol. Vstopnina 5 Din in akademiki 2 Din.

* *Narodna Čitalnica Gorenja vas* priredi veliko vrtno veselico, ki se vrši dne 25. junija 1922. na vrtu gospoda Frana Šemrova v Gorenji vasi pri Logatcu s sledečim sporedom: 1. Godba in ples, 2. Srečolov, 3. Šaljiva pošta, 4. Prosta zabava. Začetek ob 3. uri popoldne. Vstopnina 2 Din za osebo. Veselica se vrši ob vsakem vremenu. Ker je čisti dobiček namenjen za nabavo novih knjig, se preplačila hvaležno sprejemajo. K obilni udeležbi vljudno vabi odbor.

* *Za Jugoslovensko Matico.* Gospod Robert Mihić, Loški potok, je nabral v gostilni V. Turk v Novem mestu 100 K na korist Jugoslovenske Matice. Iskrena hvala! Posnemajte!

* *Razpisana zdravniška služba.* Zdravstveni odsek za Slovenijo razpisuje mesto psihijatričnega asistenta pri državnih dobrodelnih zavodov v Ljubljani. Interesentje se opozarjajo na razpis v «Uradnem listu».

* *Podružnica Jugoslovenske Matice* v *Cerknici* popravlja svojo objavo darovalcev v št. 146. «Jutra» v smislu, da je darilelj Stanko Ribnikar in ne Adolf Ribnikar.

* *Podružnica Jugoslovenske Matice* v *Kamniku* se tem potom najiskrenejše zahvaljuje číslanemu učiteljskemu zboru osnovne šole v Kamniku za uprizoritev igre «V kraljestvu palčkov», velecenjenim gospem in gospodičnam, ki so se trudile s prikrojevanjem in šivanjem oblekc za male igralce, in sploh vsem, ki so na katerikoli način pripomogli, da je ta mladinska prireditev na korist Jugoslovenske Matice v Kamniku tako lepo uspela. Vsi, posebno pa še mladina naj sprejme našo najiskrenejšo zahvalo v imenu stvari, kateri vsi služimo.

* *Litijčane, Šmarčane, Zagorjane in Trboveljčane* opozarjamo na zanimiv *koncert jugoslovanskih narodnih pesmi,* ki ga priredi pevsko društvo «Ljubljanski Zvon» na praznik Petra in Pavla zvečer ob osmih v Sokolskem domu v Litiji.

* *Razpis zidarskega dela.* Sokol v Logatcu razpisuje zidarsko delo za zgradbo sokolskega doma. Interesenti naj vpošljejo oferte najkasneje, do 30. junija 1922 društvu Sokol v Logatcu. Načrt in tozadevni pogoji so vsakemu in vsak dan na vpogled pri br. Ant. de Gleria v Dolnjem Logatcu.

* *Izgubil se* je majhen bel dolgodlaki psiček, ki sliši na ime «Fipsi» in sicer v nedeljo 18. t. m. pri Sv. Katarini v smeri Ločnice-Sora. Pošteni najditelj je naprošen, da ga odda proti dobri nagradi pri lastniku gosp. Uroš Kersniku v Sp. Šiški 107.

Naše šole

* *Mestna ženska realna gimnazija v Ljubljani.* Razstava risarskih in ročnih del gojenk liceja in ženske gimnazije se vrši od nedelje, 25. t. m., do inkl. torka, 27. t. m., vsak dan od 8. do 18. ure. V torek 27. t. m. se pridruži tej razstavi tudi še ena kuharskih izdelkov gojenk licejske gospodinjske šole. Zadnja bo otvorjena za obisk od 11. do 17. ure. Starši gojenk, prijatelji in znanci zavoda so vabljeni, da si razstavo ogledajo.

* *Šolska razstava na drž. realni gimnaziji v Ljubljani.* Dne 28. t. m. se otvori na tem zavodu razstava risb in slik iz prostoročnega risanja, ki bo javnosti pristopna. Na njen poset so vabljeni starši in vsi drugi, zlasti pa oni, ki hočejo ta predmet prištevati «veštini». Razstava bo brezplačno odprta 28., 29. in 30. junija in sicer od 9. do 1. ure. — M. Kambič.

* *Na državni gimnaziji v Mariboru* bodo sprejemni izpiti za prvi razred 30. t. m. od 10. ure dalje. Treba je prinesti ali poslati rojstni list in zadnje šolsko izpričevalo. Osebna pojasnila v ravnateljevi pisarni 29. t. m. od 10. do 12. ter 30. t. m. do izpitov, ki se pričnejo točno ob 10. Kdor zamudi ta izpit, se more zglasiti tudi v jeseni, dne 11. septembra.

* *Državna strokovna šola za puškarsko obrt v Kranju* priredi ob sklepu šolskega leta dne 28. t. m. razstavo risb, puškarskih in graverskih izdelkov v gimnaziji, II. nadstropje. Razstava bo otvorjena v sredo, t. j. na Vidov dan ob 10. uri dopoldne, ter bo odprta isti dan od 10. do 12. ure dopoldne in od 2. do 5. ure popoldne.

* *Državna trgovska šola v Celju.* Vpisovanje gojencev in gojenk se vrši 30. junija in 1. julija od 8. do 10. ure. K vpisu je prinesti zadnje šolsko izpričevalo in krstni oziroma rojstni list. Priglas je možen tudi pismeno. V pripravljalni letnik morejo vstopiti učenci, ki so uspešno dovršili šesti razred osnovne (ljudske) šole ali II. razred srednje, oziroma I. razred meščanske šole ter so vsaj 13 let stari. V prvi razred se sprejemajo brez sprejemnega izpita dečki, oziroma deklice, ki so dovršili IV. razred srednje šole ali popolno meščansko šolo ali pa pripravljalni letnik dvorazredne trgovske šole in so stari vsaj 14 let. Poleg teh morejo biti sprejeti v prvi letnik tudi oni, ki so dobili v IV. razredu srednje šole drugi red ali tisti, ki so dovršili III. razred srednje šole ali VIII. razred ljudske šole, oziroma predzadnji razred meščanske šole, ako so stari 14 let in napravijo sprejemni izpit iz slovenščine, srbohrvaščine, nemščine, računstva, geometrije, zemljepisa, prirodoslovja in prirodopisja. Pri preizkušnji se zahteva toliko znanja, kolikor si ga pridobe učenci v pripravljalnem razredu dvorazredne trgovske šole. V drug letnik se sprejemajo le absolventi I. letnika dvorazrednih trgovskih šol.

* *Na državni vinarski in sadjarski šoli v Mariboru* se prične novo šolsko leto dne 16. septembra t. l. Šola je dvoletna. Z njo je v zvezi internat za gojence. Zavod ima predvsem namen, da izobrazuje kmetske sinove, ki ostanejo po končani kmetijski šoli doma, na lastnem kmetijskem gospodarstvu. Taki imajo pri sprejemu prednost pred vsemi drugimi. Kolekovane, lastnoročno pisane prošnje (na celo polo in kolek 7 Din) za sprejem je pošiljati ravnateljstvu do 20. julija; prošnji se morajo priložiti: 1.) krstni list, 2.) domovnica, 3.) odpustnica odn. zadnje šolsko spričevalo, 4.) zdravniško spričevalo, 5.) spričevalo o navnosti pri onih prosilcih, ki ne vstopijo v zavod neposredno iz kake druge šole, 6.) izjava staršev odn. varuha, s katero se ti zavezujejo plačati stroške šolanja, 7. obvezna izjava staršev ali varuha, ki reflektirajo na državni ali kak drugi stipendij iz javnih sredstev, da bo njih sin ali varovanec ostal pozneje na domačem domu, v nasprotnem slučaju pa povrnejo zavodu sprejete zneske podpor iz javnih sredstev. Za sprejem je potrebna starost najmanj dovršenih 16 let ter z dobrim uspehom dovršena najmanj ljudska šola. Sprejemali se bodo tedaj le pridni, dovolj nadarjeni kmetski sinovi, ki ostanejo po končani šoli doma. Sprejme se tudi nekaj eksternistov (izven zavoda stanujočih učencev). O sprejemu v šolo odloča tudi uspeh sprejemnega izpita iz slovenščine in računstva, katerega so oproščeni samo absolventi meščanske ali kake nižje srednje šole. Ob vstopu v zavod se mladeniči še enkrat preiščejo po zavodovem zdravniku; ako njih zdravstveno stanje ni povoljno, se odklonijo. Oskrbovalnina znaša do preklica mesečno 200 dinarjev. Plačuje se vnaprej v dveh enakih polletnih obrokih. Sinovom ubožnih posestnikov se morejo dovoliti popolnoma ali do polovice prosta drž. mesta. V tem slučaju je treba podpreti prošnjo z uradno potrjenim ubožnim spričevalom. Absolventi te dvoletne šole vživajo ugodnost skrajšano vojaško službo 14 mesecev (dijaški rok) pod pogojem, da ostanejo pozneje na lastnem domu.

* *Odobrena šolska knjiga.* Pokrajinska uprava za Slovenijo je odobrila knjigo «Vežbenica hrvatsko-srbskega jezika za srednje in njim slične šole», sestavil dr. Fran Ilešič. Cena mehko vezani knjigi, ki jo je založila Tiskovna zadruga v Ljubljani, je 18.50 Din.

Odgovorni urednik Fr. Brozovič.
Lastnik in izdajatelj Konzorcij «Jutra».
Tisk Delniške tiskarne, d. d. v Ljubljani.

Hči papeža — Lukrecija Borgia

25

Polagoma spusti Gennaro svoje roke z obraza in široko gleda v Cezarja. Telo pa mu stresa groze pri teh besedah.

«Gotovo si torej imel prav močan razlog, ki te je nagnal v ta korak. Govori mi torej sedaj, Gennaro, in ne muči me.»

«Ker . . . ona vas ljubi!» klikne dečko.

«Ona? . . . Ali govoriš morda o svoji gospodarici, lepi grofici Orsini?»

«Da, o njej!» odgovori dečko, solze ga iznova zalijejo, glas mu odreče, in planiti hoče s svojega sedeža, toda Cesar ga z ono neobičajno nežnostjo, ki jo danes kaže, lahno pridrži in potisne zopet na sedež. Potem pa se blago smehlja in odgovarja dečku:

«Ej, ej, zdi se mi, da si se prav pošteno zmotil! Tvoja mlada ljubosumnost ti je pokazala reči, ki jih v resnici nikjer ni! Da boš pa mirno spal in da ti bo zopet jed šla v slast, ti pa prav rad povem, da je res ravno nasprotno in da me tvoja lepa gospodarica prav pošteno in iz dna duše sovraži!»

«Samo, če bi bilo res!» klikne dečko z globokim vzdihom. «Toda motite se, gospod, ljuto se varate! Da, kadar ste v njeni bližini, takrat zasije mržnja iz njenih oči, ker se ona spomni na one težke čase, ki jih je pretrpela zaradi vas, potem se ona z vami ali zbada ali pa se vam umakne, doma pa, v svoji spalnici . . . kadar misli, da je nikdo ne vidi . . . jaz pa sem . . . jaz pa sem to videl in srce mi krvavi . . .»

«Kaj si videl, Gennaro?» vprašuje Cezar Borgia, «in kaj si mogel videti?»

Živa rdečica zalije sveže paževo lice. «Vem, da ni bilo prav, toda opazoval sem jo skozi ključavnico!»

«Po stari paževski pravici!» se smeje kardinal. «Sicer pa gledanje skozi ključavnico ni baš nikakšen greh, posebno če si gledal v njeno spalnico in opazoval, ko se je odpravljala v posteljo . . . Le pomiri se, saj to ni greh proti tvoji gospodarici, ampak nasprotno, to je velik kompliment. No, in kaj si torej videl skozi ključavnico?»

«Vzela je iz svojih nedrij neko sliko in jo pričela poljubljati, potem jo je naenkrat z beesnim krikom vrgla ob tla in jo pohodila, pa že prihodnji hip se je vrgla na kobre k tej sliki, jo pograbila s svojimi belimi rokami in jo pričela stiskati nase, na srce, na usta; pobljubljala jo je in obenem plakala, da bi se bila kamenu zasmilila . . . dokler ni nazadnje zaspala na kobrcu poleg postelje.»

«To je bila najbrže slika njenega pokojnega soproga?»

«Njenega soproga? Oh, gospod kardinal, tudi jaz sem se hotel o tem prepričati, zato sem pozneje polahko odprl vrat, se splazil v spalnico, poklekni l k spavajoči grofici in polahko ukradel to sliko . . . in takrat sem videl . . . da . . . je to bila vaša slika.»

Cezar Borgia naseloni glavo na naslanjač, zamiži in se dela, kakor da mu ni prav nič mar. Nekaj trenutkov pozneje se zopet zravna in se nagne k dečku. «Reci mi, Gennaro, kako si že pravzaprav prišel v službo k grofici Orsini?»

«Vzgojen sem bil v nekem selu v sabinskih gorah,» odgovori paž, «ali žena, ki sem jo moral nazivati mater, sigurno ni bila moja mati. Sama mi je priznala, da me je samo dojila, in mi je nekako namignila, da izhajam iz neke prav visoke plemiške rodbine.»

«Tako, to ti je rekla. Ali te je morda tudi rekla, kdo sta ti oče in mati?» Cezar govori sedaj nekako hlaston.

«Tega mi ni mogla povedati, ker tega sama ne ve. Iskreno vam povem vse, kar sem zvedel od matere Tibulle. Neke strašno viharne noči je naenkrat zaslišala trkanje na vratih svoje koče. Ni hotela odpreti, pa neki grob glas ji je ukazal od zunaj: ‚Brž odpri, tvoja sreča bo! Če pa ne odpreš takoj, ti zapalimo kočo nad glavo!' Mati Tibulla je sedaj hitro odprla vrata in zapazila pred kočo na velikem črnem konju divjega velikega jahača, vsega odetega v črno. V levici je držal pleteno košarico in jo izročil Tibulli: ‚Vzemi to-le. Ako se boš pošteno brigala za vsebino te košarice, ti odslej ne bi nikdar več manjkalo. Vsako nedeljo pred velika nočjo boš našla pred pragom svoje koče močnjo cekinov. Ne povprašuj, kdo ti prinaša zlato in odkod! Ako to storiš, pride kazen za petami! Ko pretečejo leta, boš že obveščena, kako in kam. Sedaj zbogom!' V viharju je jezdec izginil, kakor da ga je pogoltnila zemlja. Vsa prestrašena je Tibulla pregledala košarico in našla v njej novorojeno dete, čisto golo, brez vsakršnega znaka, blazinice pa, na katerih je ležalo, so bile iz najfinejšega blaga, svilene in obrobljene z zlatimi čipkami. Tisti dečko, ki ga je tajinstveni jahač prinesel materi Tibulli, sem jaz. Ker je Tibulli nekaj dni poprej umrlo lastno dete, je vzela sedaj mene na prsa in me odgojila. Sicer je pa blagoslavljala čas, ko sem ji na tako nenavaden način prišel v hišo, ker je v košarici našla veliko močnjo polno cekinov, pa od tega časa dalje ni imela več nobenih skrbi.»

«Ali je bila Tibulla vdova?» vpraša Cezar in se dela radovednega.

«Da in ne. Imela je moža, ki pa ni živel pri njej. Kmalu po ženitvi jo je zapustil in odšel v Rim, kjer se je pridružil druhali. Od takrat se je od časa do časa vračal k svoji ženi, ostal kakšen dan pri njej in potem zopet izginil. Tibulla njemu nikdar nič zaupala in mu zato tudi ni nič rekla o zlatu, ker bi jej ga on gotovo ukradel. Sicer pa Tibulli ni bilo žal, da mož ne ostane pri njej. Pozneje mi je često rekla, da se jej gabi, ker imajo njegove roke čuden duh, kakor da so umite v krvi.»

«Ali ni nikdar izgovorila imena tega človeka?»

«Govorila je vedno le o Mihaelu ali Micheletto.»

«Pa kako, ali je črni jahač, ki te je prinesel Tibulli, držal svojo obljubo? Ali je zares Tibulla vsako leto na cvetno nedeljo prejela na enak tajen način močnjiček s cekini?»

«Prav točno!» odgovori Gennaro. «Kdo pa jih prinaša tja in odkod, tega žena ni nikdar izvedela. Dan in noč pred to nedeljo je prežala in pazila, a ni spazila žive duše, da bi se bila približala njeni koči. Zlato je prišlo pod stare kamenite stopnice kakor s čarovnijo.»

«Ali je Tibulla dobro postopala s teboj?»

«O, dobra je bila. Nisem se smel lotiti težkega dela. ‚Tvoje roke morajo ostati bele,' mi je često rekla, ‚ker bo sigurno prišel dan, ko se pokažeta nekega dne tvoj oče in tvoja mamica in te bosta zahtevala nazaj. Takrat ne smeta najti počrnelega divjačka z zamazanimi nogami, ker te popeljeta v kakšen dvor; jedel boš z zlatih krožnikov, sluge se ti bodo klanjali in v svilo in baržun se boš oblačil'.»

«To ti je Tibulla najbrže tolikokrat ponavljala, da si nazadnje sam verjel?»

Deček prikima. «Da, verjel sem. Mnogokrat sem tako ležal v travi in gledal v oblake, pa se mi je zdelo, da vidim velike gradove in palače in mramorne stopnjice ter vrata, v katerih stoje moji roditelji. Na krilatih konjih prihajajo k meni in me povedejo seboj v svoje dvore . . . Toda to so bile le sanje. Uvidel sem, da potekajo leta in da ne pride nikdo pome, niti oni črni jahač, ki me je bil prinesel.»

«No, in kako si prišel potem k grofici Orsini?»

Zašla je na lovu. Noč jo je iznenadila, pa je potrkala na kočo Tibullino in prosila za prenočišče. Videla me je, ugajal sem jej, šepetala je potem v kotu nekaj s Tibullo in mi potem rekla: «Dete moje, z menoj pojdeš. Škoda zate, da si v tej puščavi. Moj paž postaneš, tvoja služba bo lahka.» — Božala me je s svojimi rožnatimi rokami, jaz pa sem prav rad obljubil. Drugi dan je grofico prišla iskat patrulja lovcev, ki je v strahu zanjo vso noč iskala svojo gospodarico. Grofica je zajahala prekrasnega konja, meni pa je velela zasesti drugega in jahati sem moral kraj nje. Predstavila me je celemu svojemu spremstvu, povpraševala vsakogar, ali mu ugajam, klicala me za svojega sladkega Gennara in mi dala sladkih kolačkov in vina. — Od takrat sem paž grofice Orsini. Bolje bi bilo zame, da ni ona nikdar zašla in prišla v našo kočo, ker vem, da bom umrl, ako me ona nekega dne odpusti, in ona bo to gotovo storila . . .»

«Zakaj naj bi to storila. Saj ti je vedno enako naklonjena in te odlikuje pri vsaki priliki. Igra se s teboj, kakor z dragoceno živalico, in če bi bil ti pet let starejši, bi se že raznašale neke govorice o tebi in o lepi grofici!»

«Oh, zakaj nisem pet let starejši! Zakaj že nisem mož!» klikne paž rosnih oči. «Šel bi na boj, izvrševal bi junaška dela, zbral bi lovorike in ona bi me gotovo ljubila!»

«Mali sanjar!» se zasmeje Cezar Borgia. «Ali misliš, da bi bila ljubezen grofice Orsini sladka? Da, ti si mlad in misliš, da prinaša ljubezen samo srečo, jaz pa . . . Do vraga, Gennaro, to noč dobiš dober svet, da vsaj nisi zaman prišel semkaj! Ako ljubiš ženo in si jo hočeš osvojiti, potem nikar ne legaj k njenim nogam in ne brenkaj zaljubljeno na kitaro. Glej raje, da postaneš njen gospodar, bodi ravnodušen, ponižuj jo, tako jo boš trdneje navezal nase! Sicer pa pozabljam, da govorim otroku. Gennaro, enajst let ti je?»

«Pogodili ste, gospod kardinal. Ali kako da tako točno poznate moja leta?»

(Dalje prihodnjič.)

Zahtevajte povsod **Chartreuse** tvrdke **M. Drušković in drug** družba z o. z. 1777
Maribor, Koroška cesta 39.

Stroji za obdelovanje lesa — *Turbine transmisije* — *armature sesaljke zvonovi* — *Strojne tovarne in livarne, d. d., Ljubljana*

Ljubljanska kreditna banka v Ljubljani.

POZIV

k subskripciji novih delnic XII. emisije.

S sklepom občnega zbora delničarjev od dne 24. aprila 1922 k temu pooblaščeni upravni svet Ljubljanske kreditne banke v Ljubljani je sklenil provesti zvišanje delniške glavnice

od K 50,000.000·— na K 80,000.000·—

z izdajo

75.000 novih delnic po K 400·— nomin.

pod sledečimi pogoji:

1.) Dosedanjim delničarjem pripada pravica subskribirati **na podlagi 5 starih 2 novi delnici po tečaju K 650.— tel quel.** Odlomki delnic se ne upoštevajo.

2.) Novi delničarji morejo subskribirati delnice **po tečaju K 850·—** tel. quel. Reparticija teh delnic je pridržana upravnemu svetu. Za nedodeljene delnice se vplačila vrnejo do 31. julija t. l.

3.) Protivrednost subskribiranih delnic je vplačati takoj pri subskripciji.

4.) Subskripcija se vrši **od 15. do 30. junija 1922.**

5.) Kot subskripcijska mesta so določena:

a) **Ljubljanska kreditna banka v Ljubljani in njene podružnice: v Brežicah, Celju, Gorici, Kranju, Mariboru, Metkoviču, Novem Sadu, Ptuju, Sarajevu, Splitu in Trstu.**
b) **Hrv. Slav. zemaljska hipotekarna banka v Zagrebu.**
c) **Beogradska ujedinjena banka v Beogradu, Hotel Moskva** 1780
č) **Zivnostenska banka, Filialka Wien na Dunaju.**
d) **Zivnostenska banka v Pragi.**

6.) Nove delnice so deležne dobička za drugo polovico leta 1922, opremljene s polkuponom št. 22 in se izroče subskribentom proti vrnitvi začasnih potrdil do konca leta 1922.

7.) Ažijski kurzni dobiček se dodeli po pokritju izdajnih stroškov in pristojbin pokojninskemu in stavbnemu rezervnemu fondu banke.

8.) Vspeh emisije je zajamčen po garančnem sindikatu.

V LJUBLJANI, dne 7. junija 1922.

Upravni svet.